

ZOV SRIJEMA



GLASILO PROGNANIH I IZBJEGLIH HRVATA IZ SRIJEMA, BANATA I BAČKE

GODINA I TRAVANJ 1995. BROJ 1 CIJENA 9 Kn





24476

Riječ odgovornog urednika

Dragi Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata,
Hvala Bogu i Uskrslom Isusu da se prvi broj našeg glasila nalazi pred nama baš pred nastupanje najznačajnijeg kršćanskog Blagdana. Uskršnja Svjetlost neka nam pomogne da u našem glasilu uvijek iznosimo istinu i uvijek samo istinu.
Dragi čitatelji, dragi prijatelji iz Srijema!

Znademo da su došli divlji i otjerali pitome s njihovih stoljetnih ognjišta. Progonstvo Hrvata iz Srijema traje više od 75 godina, sustavno osmišljeno, perfidno a često i krvavo. Rasuti smo diljem svijeta, po svim kontinentima od Europe do Australije. Većina nas Hrvata iz Srijema nalazi se u dragoj nam domovini. Znademo svi mi da Hrvati nastanjuju prostore Srijema od stoljeća VII., a znadu to i naši neprijatelji. Znademo mi da svaka stopa srijemske zemlje govori hrvatski. Naši pradjedovi svojim radom, mukom i trudom oplemenili su srijemsku zemlju. Mi smo oblikovali zemlju, ona je oblikovala nas. Znademo mi da je Srijem od Vukovara do Zemuna oduvijek povijesni i etnički hrvatski prostor, i kao takav uvijek je bio pod ingerencijom hrvatskih kraljeva i banova i Hrvatskog državnog Sabora. Tako je to bilo tijekom dugih stoljeća povijesti sve do 1918. godine. Nakon te kobne godine nastaju problemi za Hrvate u Srijemu.



Nikada ne smijemo zaboraviti da su nam tamo ostali grobovi naših pračukundjedova. Ne smijemo zaboraviti da je nebo iznad Srijema tužno bez nas, da nas zove srijemska zemlja, zove svoje ratare i vinogradare, radnike i intelektualce, zove one s kojima je živjela trinaest stoljeća, zove one koje je hranila i koje je umorne primila u svoju njedra.

U ime Zajednice i u svoje osobno, želim vam sretan i blagoslovljen Uskrs.

Franjo Orlović

Riječ glavnog urednika

Dragi moji Srijemci,
Prvi je broj našeg BILTENA pred Vama! Izašao je uoči našeg najvećeg kršćanskog Blagdana USKRSA! Tim Blagdanom uskrsnimo svak u sebi!
A što znači Uskrsnuće?

To je pobjeda Boga nad zlim, nad svim onim što nas je u ovom vremenu i prostoru zadesilo. Pobjeda znači prevladavanje zloga, njegovo podčinjavanje svemu dobrom u nama. A da bismo to postigli moramo postati novim ljudima. Moramo odbaciti od sebe sve ono što bi nas u našoj nevolji moglo izjednačiti s onima koji su nam zlo činili, koji su nas otjerali s naših vjekovnih srijemskih ognjišta, koji su nam razorili sve ono što je činilo našu izvornu i nepatvorenu hrvatsku narodnu i vjersku tradiciju. Njima u našem Uskrsu nema mjesta, sve dok se ne pokaju za sve one pogubnosti i opačine što nam naniješe.

BILTEN želi svima Vama pomoći na putu našeg vlastitog preporoda i samoosvješćenja, kako biste lakše podnijeli tegobe života u prognaništvu i izbjeglištvu.

On Vam želi pomoći u svemu onom što će Vam olakšati boravak i život u novoj sredini sve do dana Vašeg povratka kući. Da bismo to postigli, molimo Vas da biste s nama surađivali! Pišite nam o svemu što Vas zanima, pitajte i predlažite, a i šaljite nam svoje vlastite priloge. Svima ćemo odgovarati, niti jedno pismo neće ostati bez odgovora.

Samo će Vas na taj način ovaj BILTEN udomiti u Vašoj novoj sredini, ali i pomoći Vam da se kao čestiti naši ljudi jednom povratite tamo od kuda ste došli. Ne reče li zato ispravno jedan od prognanika; ako su nam tamo sve razorili, ne smijemo dopustiti da i nas razore!

Pomozite nam da tu zadaću zajedno s Vama ostvarimo!

Svima Vam želimo sretne Uskrsne blagdane!

Srdačno Vas pozdravlja Vaš glavni urednik!

Zagreb, o Uskrsu, 1995.

Juraj Lončarević

Iz sadržaja

ZOV SRIJEMA

BILTEN ZAJEDNICE IZBJEGLIH I PROGNANIH HRVATA IZ SRIJEMA, BAČKE I BANATA

Odgovorni urednik:
Franjo Orlović

Glavni urednik:
Juraj Lončarević

Tajnik uredništva:
Mato Jurić

Likovni i tehnički urednik:
Darko Žarković

Lektor i korektor:
Juraj Lončarević

PREDSJEDNIK TUĐMAN S VOJVOĐANSKIM HRVATIMA

Istaknuta potpora prognanicima

Izaslanstvo je izvijestilo predsjednika Tuđmana da je više od 45.000 ljudi iz Vojvodine prognano u Hrvatsku te da ih je većina uspjela zamijeniti kuće sa Srbima koji su dobrovoljno otišli živjeti u Srbiju

Zagreb - Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman primio je u srijedu u Predsjedničkim dvorima izaslanstvo Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine. Nazočni su bili predsjednika i dopredsjednik zajednice Franjo Orlović i Ante Plivelić, autor knjige "Srijem - krvavo krilo Hrvatske" dr. Milan Bićanić, predstojnik Ureda za nacionalnu sigurnost dr. Krunislav Olujić i pročelnik Predsjednikova Kabineta Gordan Radin, priopćio je Ured predsjednika.

Izaslanstvo je izvijestilo da je više od 45.000 ljudi iz Vojvodine prognano u Hrvatsku te da ih je većina uspjela zamijeniti kuće sa Srbima koji su dobrovoljno otišli živjeti u Srbiju. Samo u Zagrebu živi 10 do 12 tisuća prognanih vojvođanskih Hrvata, a po 6000 ih ima na virovitičkom i osječkom području, zatim na riječkom, zadarskom i istarskom. Izaslanici su izvijestili Predsjednika da im je duž jadranske obale otežana uknjižba imovine i zamijenjenih kuća, no većina prognanika iz Vojvodine dobro se snašla, imaju radna mjesta i, kako su rekli, podupiru hrvatsku državnu politiku. Iznijeli su podatke da se jutro njihove zemlje u Srijemu prodaje u bescijenje, za samo 1800 kuna.

Predsjednik je istaknuo potporu hrvatske državne vlasti prognanim Hrvatima i njihovu uključenju u sveukupni politički i gospodarski život Republike Hrvatske, posebno njihova predstavnika u Ministarstvu obnove i razvitka i u Ministarstvo za povratnike.

Izaslanstvo je na početku razgovora među ostalim darovalo predsjedniku Tuđmanu vezeni svatovski kumovski ručnik, simbol tradicije i narodnog života, koji se, kako su naglasili prognani Hrvati, daje samo čovjeku kojeg se izrazito cijeni i poštuje.

(Hina, Zagreb, četvrtak, 16. II. 1995.)



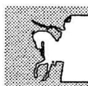
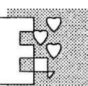
Predsjednik Zajednice, Franjo Orlović, dopredsjednik, Ante Plivelić i član Zajednice dr. Milan Bičanić kod predsjednika RH dr. Franje Tuđmana



Susret s Predsjednikom Republike Hrvatske na međunarodnom uzletištu u Braziliji, 26. studenog 1994. god.

(s lijeva na desno) Dr. Branko Opić iz Vukovara, časnik HV; gospođica Dubravka Šuto; Prof. Željko Loparić, predstavnik Hrvatske u Brazilu; iza gospođe Tuđman i iza g. Nikolića - Stjepan Pilat iz Mitrovice; između g. Nikolića i ministra Granića - g. Domagoj Vlahović.

Dr. Loparić, počasni predstavnik RH u Brazilu, Dr Branko Opić, predsjednik Trgovinske komore Brazil - Hrvatska, Domagoj Vlahović, predsjednik društva Croatia Sacra, Dubravka Šuto, predstavnica društva Croatia Sacra, Stjepan Pilat, predstavnik društva Croatia Sacra i Roberto Crnković, poduzetnik.

KRATKO PREDSTAVLJANJE ZAJEDNICE IZBJEGLIH I PROGNANIH HRVATA SRIJEMA, BAČKE I BANATA

Pred kraj 1991. godine veliki broj Hrvata iz Srijema nasilno je iseljen sa svojih ognjišta što je iziskivalo potrebu pružanja pomoći koja im je bila neophodna kao i upoznavanje svjetske javnosti s događajima koji su zadesili Hrvate u Srijemu. U tu svrhu 28. prosinca 1991. godine osnovana je u Zagrebu Zajednica izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine kao vanstranačka i nevladina organizacija.

Na osnivačkoj skupštini za prvog predsjednika skupštine izabran je Zvonimir Cvijin, dipl. ing. Za članove Upravnog odbora izabrani su: dr. Milan Bićanić, Ivan Bonus, Zvonimir Cvijin, dr. Josip Domjenkov, dr. Mladen Lončar, Pero Marić, Milan Cindrić, Zlatko Pinter, Mirko Matković, Hugo Štoka, Antun Plivelić. Prvi predsjednik bio je dr. Milan Bićanić.

Na redovnoj skupštini 13. 12. 1992. za predsjednika Zajednice izabran je Antun Plivelić, za predsjednika skupštine Zvonimir Cvijin dipl. ing., za predsjednika Upravnog odbora Franjo Orlović, dipl. oec.

Na redovnoj Skupštini 11. 12. 1993. godine za predsjednika Zajednice izabran je Franjo Orlović dipl. oec. Dopredsjednici su Antun Plivelić, Pero Marić i Ivan Mamić, za predsjednika skupštine izabran je Vlatko Fijala.

Članovi sadašnjeg Upravnog odbora su: Josip Bosiljkov, predsjednik; Petar Andrić, dopredsjednik; Ivo Martinović, dopredsjednik; članovi Franjo Orlović, Antun Plivelić, Pero Marić, Ivan Mamić, Ljiljana Bakić-Umrlić. Josip Cindrić, Zvonimir Cvijin, Vlatko Fijala, Ante Gotovac, Jelena Dodig, Mato Jurić, Nedeljko Martinović, Stjepan Rendulić i Ivica Umrlić.

Članovi Izvršnog odbora su: Franjo Orlović, predsjednik, članovi Petar Andrić, Josip Bosiljkov, Zvonimir Cvijin, Fijala Vlatko, Ante Gotovac, Mato Jurić, Anica Korent, Ivan Mamić, Pero Marić, Ivan Martinović, Antun Plivelić, Stjepan Rendulić i Ivica Umrlić.

Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata nastanili su se diljem Republike Hrvatske te su zbog toga osnovani Ogranci Zajednice i to: u Splitu, Zadru, Rijeci, Zagrebu, Bjelovaru, Virovitici, Osijeku i Požegi.

Ogranci u osnivanju: Budimci, Poreč i Šibenik.

Programske zadaće usvojene na Skupštini Zajednice 11. 12. 1993.:

1. Učvršćivati i razvijati domoljublje u svim sredinama gdje su nastanjeni Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata. Podizati nacionalnu samosvijest.

2. U svakoj prigodi upoznavati širu javnost da je Srijem povijesno hrvatski državni teritorij kako je to istaknuto u Deklaraciji Zajednice.

3. Pomagati našim doseljenim Hrvatima u ostvarivanju i rješavanju egzistencijalnih pitanja, koristeći stručnu pomoć mjerodavnih državnih organa.

4. Uspostavljanje kontakta i suradnje s državnim organima i na svim razinama održavati i proširivati.

5. Organizirano prikupljati podatke o učinjenim zlodjelima našim prognanicima kao štu su: ubojstva, ranjavanja, pljačke, teror, grube provokacije.

6. U područjima gdje je znatniji broj naših doseljenika organizirati susrete prigodom blagdana, koji su se slavili u mjestima, iz kojih doseljenici potječu. Inicirati okupljanje i susrete na kulturnim manifestacijama, gdje bi se prezentirali narodni običaji kraja.

7. Uspostaviti i održavati dobre odnose sa medijima, osobito tiskom, radijom i televizijom.

8. Organizirano raditi na izdavanju biltena kao glasila Zajednice, tromjesečnog časopisa i prikupljanja građe za Monografiju.

9. Osigurati klupske prostorije za okupljanje i druženje, starih i mladih članova Zajednice.

10. Osigurati materijalna sredstva kako bi Zajednica mogla funkcionirati.

11. Ograncima pružati moralnu, a prema mogućnostima i materijalnu pomoć za njihov rad.

U ovom kratkom predstavljanju Zajednice napomenut ćemo još i to da se Zajednica uzdržava dragovoljnim radom članova, članarinom i darovima.

FRANJO ORLOVIĆ
MATO JURIĆ



Članovi Glavnog odbora Zajednice

POVRATAK SRIJEMA U HRVATSKI DUHOVNI PROSTOR

Dugo smo svi živjeli u državno- pravnom zlu što smo ga nazivali Jugoslavijom, 50 pa i više od 70 godina!

Najgore su dakako prolazili oni hrvatski krajevi koji su bili uz našeg agresora, a to je na primjer uz Boku, naš istočni Srijem koji je 1945. naprosto otet.

Premda su Hrvati taj prostor naselili u samoj zori povijesti, tako da su na njemu bili starosjediocima i starincima, povijesna im sudbina nije bila nimalo sklona; od većinskog naroda, etničkim kataklizmama i putem raznih osvajača koji svoja osvajanja Srijema završavaju s ovim današnjim, hrvatski se narod od većinskog našao u manjini u istočnom Srijemu, premda ta činjenica nimalo ne umanjuje značenje još jedne istine, da su Hrvati upravo na tom prostoru tijekom vijekova ostvarili izvorne oblike svog nacionalnog, etničkog, vjerskog i kulturnog postojanja, sve do današnjih dana.

Današnji su agresori na Srijem dovođenji ovamo putem mnogih osvajača kojima su oni pomogli u osvajanjima, što govori da se ne radi o narodu koji ima takvu vjekovnu tradiciju udomljenja na ovom prostoru kao hrvatski narod. Zato se spram ovog prostora i ponašaju ovako bezdušno.

Srijem je bio sve do 1945. god. neporecivi dio hrvatske države, njezin neotuđivi dio. Sve administracije u prošlosti, bile one vjerske ili političke ne samo da su o toj činjenici vodile računa nego su je i svjedočile. Zato upravo sustavno razaranje svega što su Hrvati ostvarili Srijemu kao dio svog nacionalnog bića i njegova identiteta imao je uvijek samo jednu zadaću, izbrisati bilo kakav trag Hrvatima u Srijemu. Napose je bila na udaru hrvatska srednjo-europska tradicija Srijema koja u svemu odudarala od one tradicije koju su donosili novovjeki osvajači Srijema.

Srbi dolažahu u Srijem na osnovi odluke drugih, napose osvajača iza kojih su nadirali, a Hrvati su ovamo došli dobrovoljno i po vlastitoj odluci. Zato se tu i radi o posve različitom mentalitetu koji se ne da pomiriti: Hrvati vezani za svoje, ne traže tuđe, a Srbi nevezani za svoje, jer ga u Srijemu nisu ni imali, stalno nadiru na tuđe.

U današnjem je vremenu konačno stara Jugoslavija postala ostvarenjem velikosrpskih težnji da zavladaju drugim narodima, Hrvati u toj državi nisu bili nikad udomljeni, ni u prvoj ni u drugoj jugoslavenskoj državi koja je pod ambalažom komunističke ideologije nastavila s onim što nije uspjela postići pod monarhističkom kapom. Hrvati ni tada nisu ustuknuli. Kao živalj vezan tradicijom i vjerom, nesposoban za bilo kakve pretvorbe u nacionalnom i vjerskom pogledu, radije je uzeo na sebe sudbinu prognanika koja svjedoči o nasilju onog drugog. Tako se iz Srijema iselilo na tisuće Hrvata koji tako napustiše danas već nepostojeću Vojvodinu.

Dužnost je sviju nas koji ih primismo u našoj i njihovoj domovini Hrvatskoj da se skrbimo za njih i da vodimo o njima računa. Ta skrb ne znači da ona treba biti takva da se jednog dana kad tome dođe vrijeme, nitko od njih više ne vrati na svoje vjekovno stanište. Ta skrb za naše Srijemce u Hrvatskoj treba biti takva da im u svim pogledima damo sve ono što im je u Srijemu bilo nasilno uskraćeno, od obrazovanja, kulture, jezika i svega onog drugog putem čega će istinski upoznati svoje nacionalno biće i njegove korijene.

To je sad prilika, uz sve ono drugo što treba i u pogledu materijalne skrbi za njih činiti.

Naša zajednica prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke to zaista čini.

J. L.

PRAVA I INTERESI HRVATSKOG NARODA U SRIJEMU, BAČKOJ I BANATU

Nacionalni interesi Hrvata koji su nakon raspada bivše jugo-federalne države ostali živjeti izvan matične domovine Hrvatske, prije svega na području današnje "srj" (Srbija i Crna Gora), određeni su i uvjetovani brojnim čimbenicima, od kojih dakako u velikoj mjeri ovisi način i sama mogućnost njihovog ostvarivanja.

Pojednostavljeno rečeno, ovaj problem se može promatrati iz tri osnovna, gotovo podjednako važna aspekta.

Jednu, ako ne i najvažniju razinu predstavlja odnos između Hrvata na ovim prostorima i njihove matične Domovine, koja je bila i ostala (a i po samoj logici stvari jeste i mora biti), njihovo prirodno uporište i oslonac.

Sljedstveno tome, da bi Hrvatska ispunila ovu svoju obvezu i bila u stanju u odgovarajućoj mjeri poduprijeti ta nastojanja svoje manjine, ona mora prije svega biti jaka i stabilna država, s čvrstom međunarodnom pozicijom, koja može garantirati i snažnu pregovaračku inicijativu, kako u odnosima spram međunarodnih čimbenika, tako i u odnosu spram "srj" (Srbija i Crna Gora).

S druge strane, sami Hrvati koji se nalaze izvan međunarodno priznatih granica Hrvatske, na području koje neki još uvijek nazivaju "prostorom bivše Jugoslavije", moraju uprijeti sve svoje snage i organizirati se tako da mogu na najbolji mogući način pomoći i sebi i Domovini.

U odnosu na međunarodnu zajednicu pak, hrvatski narod u "srj" se s pravom osjeća prevarenim i zapostavljenim, što ipak ne bi nikako smjelo značiti prestanak internacionalizacije njegova vitalnog problema - borbe za osnovna ljudska, nacionalna i građanska prava, kao univerzalne i nepromjenljive konstante, borbe za ono na što ima pravo svako slobodno ljudsko biće, neovisno o tomu kojemu etnikumu

Nastavak na str. 6

Nastavak sa str. 5

pripada i na kojem dijelu zemaljske kugle živi.

Treći, isto tako važan, ali možda i najkompliciraniji aspekt, odnosio bi se na međusobne odnose i povezanost Hrvata na prostoru "srj", te njihovu mogućnost (i sposobnost), da odlučnije, u daleko većoj mjeri i mnogo organiziranije nego do sada djeluju u oba već naprijed spomenuta segmenta.

Koliko god mi to htjeli priznati ili ne, činjenica je da su Hrvati na spomenutom području u priličnoj mjeri (reklo bi se, više nego ikada do sada u novijoj povijesti), razjedinjeni i "razbijeni", što je i bio osnovni cilj velikosrbijanske četničke vrhuške na čelu s Miloševićem, bar kada je u pitanju rješavanje hrvatskog nacionalnog pitanja.

Prostori Srijema, Bačke i Banata, na kojima je sve do početka brutalne srbo-crnogorske agresije na Hrvatsku, hrvatski narod bio najkompaktniji (u etničkom, demografskom smislu, ali na žalost ne i u političkom!), u velikoj mjeri su gotovo potpuno etnički očišćeni. Žalosna i porazna je činjenica, da se u odnosu na popis iz 1991. god., broj Hrvata u ove 3 regije smanjio za preko 50%! Naime, prema tom popisu (iz 1991. god), u Srijemu, Bačkoj i Banatu, živjelo je ukupno 74.432 Hrvata. Od tada, pa do konca 1994. god., svoj autohtoni životni prostor napustilo je između 45 i 50.000 pripadnika ovog naroda.

No, i pored svega toga, ne smijemo dopustiti da nas obuzme malodušnost i beznađe.

Moramo biti svjesni, da je nakon svakog burnog povijesnog previranja (pa tako i poslije krvavog rata koji smo doživjeli i čije posljedice itekako osjećamo), kao neizbježnost slijedilo preseljavanje stanovništva, migracija i tomu slično.

Naš položaj je težak, a naša "migracija" nije uobičajena migracija, nego etničko čišćenje uzrokovano smišljenim i sustavno provođenim četničkim planovima o posrbljavanju prostora na kojima živimo i na koje imamo povijesno i etničko pravo (za razliku od onih koji su nas protjerali, a nemaju niti jedno od njih), ali unatoč svemu, sasvim sigurno nije bezizlazan...

(-nastavlja se-)

Zlatko Pinter

GORE GLAVU SRIJEMSKI HRVATI!

Gore glavu srijemski Hrvati!
Dosta nam je bilo poniženja.
Sramni oltar htjeli su nam dati.
Za budućnost naših pokoljenja.

Hvala vam braćo na takvome daru.
Hrvatska zemlja i naša ja mati.
Za žrtvu janjad na sramnom oltaru.
Mi našu djecu nećemo vam dati.

Nit ćemo grijeha primiti na sebe.
Što u ropstvo Srbima smo pali.
Tisuću devetsto četrdeset pete.
Srbi su mučki po Srijemu klali.

O tome nitko nije dizo glasa.
Stoljeća polak šutilo se muklo.
Rođenoj djeci iz toga užasa.
Tek danas evo u svijesti je puklo!

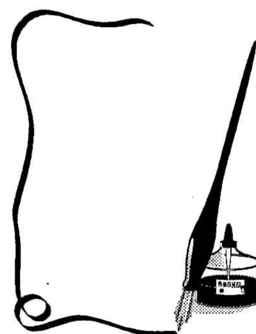
Da nije vrijedno čuvat svoja vrata.
Nit praga svoga u zemlji prodatoj.
Rad nje je bio zaklan i moj tata.
Ja neću više da živim u njoj.

Zato sam evo u Hrvatskoj sada.
Pitam braćo po krvi i vjeri.
Zar nam nije dosta toga jada?
Što su nam ga dali proleteri.

Na pladnju su Srijem Srbima dali.
Zemlju srijemsku i čeljad hrvatsku.
Sad kad su ih Srbi izigrali.
Kako knedlu progutati (bratsku)?

I ako im oprostimo grijega.
Teško ćemo povratiti Srijema.
Al' ostaje povijesna utjeha.
Da ni Srijema bez Hrvata nema!

IVAN BONUS



ŠOKAČKI DIVANI

SVAKA MOGUĆA SLIČNOST SA STVARNIM LJUDIMA I DOGAĐAJIMA OVDJE OPISANIM, NAMJERNA JE

Divan prvi

PROGONSTVO

Dragi moj kume Tuno,

ja ti se evo nisam javljo, kako ono obično kaže naš svit, skoro već cilu vičnost. No, dobro... nemoj me držat' za rič, nije to dakako vičnost, taman posla... Ta nisam ti se javljo... ovako..., čekaj da se malo smislim..., pa..., negdi oko četir' lita gospodnja (ili ti četir' godine). Al', kako ja bar mislim, to tebi baš i ni tako jako važno. Šta je tebi ako ćemo kazat... četir' godine... ionako si u vičnosti od kad' si s ovog našeg svita ošo nesritnog... skoro će bit' (ako se ne varam), evo 30 lita, il' tako nekako...

Uglavnom, sve to skupa i ni bogzna kako osobito važno. Neću ti se pravdat' zašto ti se nisam javljo i zbog čeg' nisam do sad' divanio... je l' kad' bi s otim poč'o, di bi mi kraj bio...

Oteglo bi se to do sudnjeg dana, što bi se kaz'lo, a ondak bi se ti i ja ionako tamo gore srili, pa za ovak'u vrstu divana daklem, ni potribe ne bi bilo. Jel' tako?

No... da priđem na stvar.

Ono što bi ti prvo 'tio kazat' u ovom divanu posli četir' lita ćutje, jest' ono što sam za to vrime doživo, il' ako ćemo pravo... jedan mali dilić tog', a što će te virujem, zanimat!

Kao prvo, ja ti kume moj, više nisam tamo 'di sam bio prije ta četir' lita... Eto, to je ta prva, i rek'o bi' najvažnija novost. E, da ti sad' mogu vidit' "facu"! Smim se okladit da si zinio od čuda kad si čuo.

No, zinio ti jel ne, i što god o tom' mislio, al' je živa istina. Da, da... dobro si čuo...; ja više nisam tamo 'di sam živio cili svoj vik, i ne samo ja, neg' i moji didovi, pramdidovi, čukundidovi... I to ne samo da sam otiš'o iz sela, neg sam i moju Bačku mor'o napustit', pa čak i državu prominit; (doduše, što se države tiče, došo sam u svoju, jel' ono i onako moja nikad nije bila), al je nesrića u tom što sam i zemlju svoju, i kuću, i traktor i sva radila ostavit' mor'o...

Al' neću ti kukat', nit' na dugačko tumačit' kako je do tog sveg' došlo, bit' će prilike u drugim divanima, pa ću ja to onako potanko... Kad vrimena i volje za to budem im'o.

Ako bi baš mor'o bit' "konkretan" (kako ljudi od nauke imadu običaj kazat'), ondak bi najglavnije u par riči mog'o kazat'..., a to je odprilike: mene su ti moj dragi kume Tuno, oni "naši" - dođoši, kolonisti, srbende, četnici, komunisti, il' kako se već sve zovu (dođe ti na isto kako god ji nazv'o, sve ti je to ista bagra...), PROTJERALI s moje čukundidovine!!!

Dobro si čuo... dobro... istina je živa (na moju nesriću). I ne samo da su mene protjerali, ne bi to ni bilo tako strašno... neg su isto to napravili i s mojom 'ćeri Anom, sinom Ivicom, didom Jožikom, susidom Bošnjakom, onim Slovakom... Palkom (znaš to je onaj grbavi, što je perje kadgod u selu otkupljivo)... Ta' 'ko bi se učas "sad" u ovom momentu sitio kog su sve ti gadovi najurili. Tribo bi nabrojat' samo imena u petšest ovaki' divana..., al' neću sad' nit' za to imam volje ni vrimena.

Ono glavno sam ti kazo, a do drugog divana se strpi pa ćeš još koječega čut'...

Ostaj mi zbogom moj kume.

Pozdravlja te tvoj kum Stipa (al' ovog puta iz "dijaspore", a ne iz "zelenog šora", kako je to kadgod prije četir lita i više bilo...).

Zagreb, 26.03.1995. god.

Zlatko Pinter

OBAVIJEST

Štovani čitatelji!

IZVJEŠĆUJEMO VAS

• Da će se 13. svibnja 1995. god. održati u Zagrebu skup Srijemaca i skupštine Zajednice sa kulturno umjetnikim programom.

• Da uredništvo glasila "**Zov Srijema**" planira u narednim brojevima uvesti rubrike: pisma čitatelja, imena darovatelja, pravne savjete, gospodarske savjete, kao i rubrike rodili se, vjenčali se, umrli, o čemu ćete nas vi izvješćivati.

• Da možete naručiti:

Knjigu "**Srijem krvavo krilo Hrvatske**" autora dr. Milana Bičanića po cijeni od kuna na telefon 01-194-254

Zbirku pjesama "**Vapaj domovine**" autora pučkog pjesnika Ivana Bonusa po cijeni od 35 kuna na telefon 01-201-865

Zbirku pjesama "**Leptir**" autorice Valerije-Marije Rendulić po cijeni od 30 kuna na telefon 01-218-742

• Najavljujemo skori izlazak iz tiska:

Knjigu "**Srijemska kalvarija Hrvata**" autora prof. Jurja Lončarevića i Zlate Gvozdić-Fijak

Novu zbirku pjesama Ivana Bonusa pod nazivom "**Progonstvo naše**"

Knjigu u izdanju Matice Hrvatske "**Hrvatska riječ u Srijemu**" anologija hrvatskih pjesnika i pisaca iz Srijema

• Pošaljite nam adrese naših invalida, kojima želimo besplatno slati glasilo "Zov Srijema" i adrese onih koji nisu u mogućnosti kupovati naše glasilo a žele ga čitati.

NEUPITNO HRVATSTVO PETROVARADINA

Razgovaramo s petrovaradinskim župnikom iz župe Sv. Roka, g. Markom Kljajićem koji je unatoč sredini u kojoj živi i djeluje, izdao zbirku pjesama: U istini trećeg dana koja mu je izišla 1994. u Petrovaradinu, tom starom hrvatskom gradu - "Gibraltaru na Dunavu".

- ***Vlč. g. Kljaiću, pojasnite nam ponajprije sam naziv ove zbirke!***

Nakon Getsemanskih noći dolazi u svakom čovjeku koji želi unatoč patnjama, a to se događa s mojim narodom u Srijemu i u Baranji, osmisliti svoj život u duhu naše svete vjere, do Istine trećeg dana, što znači da nakon svega dolazi do Usrksnuća koje znači pobjedu nad strahom, tjeskobom i nad našim neprijateljima!

- ***Recite nam ponajprije nešto o sebi.***

To mi nije nimalo teško. Bosanac sam iz Kotor Varoša, ali sam s roditeljima kao dijete došao u Baranju koju sam zavolio svim srcem i svom svojom dušom. Nakon školovanja za svećenika htio sam raditi u svojoj Baranji. Ja sam naime iz graničnog mjesta prema Mađarskoj, iz Duboševice. Tamo je granica odmah iza groblja a groblje je opet preko puta crkve.

- ***Nije Vam se želja ispunila...***

Poslali su me kao kapelana u Ivankovo, pa u Valpovo, Bošnjake i Dalj, gdje sam nakon svega što se tamo dogodilo, mogu reći, "ispekao" svoj zanat! Nakon toga prelazim u Srijem na župe Beočin i u Čerević, da bih se prije tri godine, a sada je već i četvrta, našao u Petrovaradinu.

- ***Kako ste to kao rođeni Bosanac zavoljeli našu Baranju, bolje reći naše ravničarske krajeve?***

Još sam dijete, a napose kasnije, bio svjestan da bivša vlast, a i ova danas pod kojom živim u Petrovaradinu, sve čini kako bi nam te krajeve posve odalečila od oka i srca. Dobro znate, da je unatoč što je Baranja bila u sastavu republike Hrvatske, malo tko u "gornjoj Hrvatskoj" za nju znao, a kamoli se skrbio ili starao za nju. Istodobno je druga strana bila ona koja je to znala iskoristiti. Ja sam nastojao bar u svom vlastitom svećeničkom životu taj smjer negativne orijentacije preokrenuti. Nisam se nikada mogao s time pomiriti.

- ***Pokušavate u tom smislu djelovati upravo i u Hrvatskoj. Imali ste u Zagrebu predstavljanje ove Vaše knjige skupa s Ljubicom Kolarić Dumić koja je iz Kukujevaca...***

Dakako, dužni smo to učiniti. Tko će ako mi to nećemo. Ne zaboravite da nas je od 26 župnika na srijemskim župama ipak tamo ostalo 17. Ostali su morali otići jer su im direktno bili životi u opasnosti.

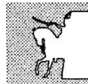
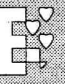
- ***Na spomenutom ste skupu kojeg je organizirala Zajednica prognanih i izbjeglih Hrvata ih Srijema, Banata i Bačke pročitali i veoma značajnu svoju poemu o tim našim krajevima koji su odivjek pripadali hrvatskom narodnom biću...***

Odgovaram vam jednim odlomkom iz nje: "Vidjeh zemlju koja je dočekala Hrvate u svoj zavičaj (drugom polovinom 6. st.), zemlju koja je udomila svog mitropolitu Sv. Metodija, apostola Slave. Vidjeh zemlju kojom je misionario veliki hrvatski rodoljub Bartol Kašić (1612-1618), u kojoj je biskupovao i natpastirskom brigom se pobrinulo o povjerenom stadu na desetke biskupa, Zemuna i Petrovaradina u kojem se s posljednja tri biskupa i posljednjim među njima, Ivanom Paxiem, koji prelazi na zagrebačku biskupsku stolicu, gasi rezidencija srijemska."



- ***Vi niste samo pjesnik, kroničar ste ovih krajeva, napose svjedočite o teškom stanju u kojem se nalazi hrvatski narod na tim prostorima.***

To mi je sveta dužnost. Prolazio sam današnjom Baranjom, na primjer, to je danas pusta zemlja, a nekad je bila Misir! Od tovilišta svinja tamo su njihova grobišta. A grobišta su i vinogradi i ostali usjevi. Odnosilo se sve i sva, a otkada više nema što odnijeti preko Dunava, tada se sve ostavlja da opusti i da propadne. U Srijemu su istjerivali naš narod silom, rušene su crkve, prijetnje su svakodnevne. Moju su majku koja je sa mnom na župnom dvoru pretukli tako da je završila u bolnici, svakodnevne su mi prijetnje na telefonu itd. Ja se ne dam protjerati. Pa mi smo ovdje starosjedioci. I kad odemo u Hrvatsku mi smo kod kuće, jer su to uvijek bili dijelovi slavnog hrvatskog kraljevstva. Dakle, mi smo prognani iz kuća i ognjišta a ne iz Hrvatske, kad je ona tu.

- ***Tko čini ta nasilja na primjer u Vašoj župi.***

Nedorasli Šešeljevi omladinci, tzv. "Srpska deca" koji poslije prelaze u "Bele orlove" ili u Jovićevu "Srpsku narodnu odbranu". Danas su to balavci, a sutra ako bude trabalo, bit će to oštrači noževa. Takvi su u Mitrovici prošle godine porušili na našem groblju šezdesetak nadgrobnih spomenika, pa ništa. Bili su počinitelji malodobni!

- ***Iznesite nam podatke o samom Petrovaradinu...***

Godine 1990. bilo je u tom gradu 50% stanovnika Hrvata. Danas nemamo ni hrvatske osnovne škole koja se zove umjesto "Vladimira Nazora" - "Jovana Dučića". I Nazorov je kip uklonjen ispred škole. Danas se iz tog mjesta iselilo oko na stotine hrvatskih obitelji, radije i to nego da prestanu biti Hrvatima.

- ***Vi ne samo da skrbite za Hrvate u Srijemu, vi za njih odlazite i preko granice u Mađarsku...***

Dakako. Tamo se nalaze moji prognani Hrvati, ali i Mađari iz Baranje. Često puta ih gledam preko Udvara gdje je nekad bila granica između Hrvatske i Mađarske. Ali tu u Mađarskoj živi i najbrojnija hrvatska manjina u susjedstvu. To su naši Hrvati u Mađarskoj. I na njih se mora misliti.

- ***Mogli bismo pomisliti da u takvoj raznorodnoj djelatnosti za liriku kod Vas nema mjesta, a istina je upravo obratna. Pjesma Vam služi kao ogledalo sveg što ste ovdje doživjeli i što ste uznastojali da učinite u svojoj skrbi za naše ljude. Možete li nam zato svoju poruku javnosti izreći jednom pjesmom.***

I mogu i hoću. Meni je poezija medij kojim djelujem na svoje vjernike, isto tako kao, na primjer, propovijed ili svakodnevni kontakt s nekim. Zato evo Vam ove pjesme:

Tamo gdje je soko
letio visoko
tamo gdje danas
ničega nema
tamo gdje mi ljubičicu plavu
i jaglac žuti ubiše
gdje krovove crvene kao krv
mržnjom spališe
gdje zelenu zemlju
duboko raniše
gdje i grobove sravniše
gdje me tata
u plavim jutrima Gospi vodio
tamo sam se dvaput rodio

(Razgovor vodio: J. Lončarević)

Mi prognani Hrvati iz Srijema i Vojvodine, organizirani u Zajednicu izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine koji zastupamo hrvatski narod iz Srijema i Vojvodine u progonstvu, na Skupštini, održanoj danas 11. 12. 1993. godine, u Zagrebu, u dvorani KUD "ŽELJEZNIČAR" Trnjanska broj 1, donijeli smo ovu:

DEKLARACIJU

1. Istočni Srijem - teritorij između Dunava i Save, koji završava na utoku Save u Dunav, hrvatski je povijesni, etnički, geografski i državotvorni prostor više od 1.300 godina.

2. Spomenuti dio hrvatskog državnog teritorija, opisan u točki 1 ove deklaracije, prije 1. prosinca 1918. godine, kada je formirana Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, nalazio se 200 godina neprekidno u sastavu Kraljevine Hrvatske, Slovenije i Dalmacije, s glavnim gradom Zagrebom, pod vlašću hrvatskoga sabora i hrvatskog bana.

Poslije drugog svjetskog rata, 1945. godine, kada je stvorena Demokratska Federativna Jugoslavija, u koju se udružila Federalna država Hrvatska, kao jedan od konstitutivnih činilaca Federacije, istočni dio Srijema, od Iloka, Gornjeg Tovarnika i Lipovca, odvojen je od Hrvatske i pripojen Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, koju čine rečeni dio Srijema, Bačka i Banat, mimo volje hrvatskog naroda, bez odluke legalno izabranih narodnih zastupnika i legalno konstituiranog Hrvatskoga Sabora.

3. Pučem u listopadu 1988. godine, velikosrpski režim ruši autonomiju i državnost Vojvodine, protivno Ustavu iz 1974. godine i na taj način, Vojvodina po prvi put u svojoj povijesti, postaje sjeverna srpska pokrajina.

4. Spomenutom protuustavnom i nasilnom radnjom, srbijanski režim Slobodana Miloševića, izravno gazi ljudska prava i uništava građanske slobode naroda višenacionalne Vojvodine, pod naci-fašističkim geslom: "Srbija iznad svega" i "Gdje god je jedan Srbin tamo je i Srbija". Svi koji nisu Srbi, a i Srbi starosjedioci demokratski orijentirani, izloženi su najgrubljim prijetnjama, progonima, napadima na osobnost, uključujući ubojstva; ugrožena im je imovina, kulturna i duhovna dobra, institucije, crkve, groblja i domovi kulture. Hrvati u Srijemu osobito su ugroženi. Agresijom Srbije i Crne Gore s tzv. JNA na Hrvatsku u 1991. godini, s brojnim četničkim i drugim paravojnim formacijama, počinju sustavni osmišljeni i planski progoni Hrvata iz Srijema i u nešto manjoj mjeri iz drugih dijelova Vojvodine, što je očigledan ratni zločin i genocid.

Rezultat ovakovog velikosrpskog nasilja bio je iseljavanje preko 35.000 Hrvata iz Srijema. Mnogi su Hrvati prognani, zatvoreni, pretučeni pobijeni, a njihova imovina opljačkana.

5. Mi prognani Hrvati iz Srijema nikada nećemo prihvatiti velikosrpski zločin-istrebljenje hrvatskog naroda sa našega tisućgodišnjeg etničkog i povijesnog prostora. Nikada se nećemo odreći hrvatskog Srijema, našega autohtonog državnoga teritorija, kako danas, tako ni za 1.000 godina.

Silom se mogu raseliti ljudi i narodi, ali se ne može raseliti naše pravo na svoju zemlju, dom i svoje nebo, kao i naša nada za povratak i suživot, sa svima onima, koji žele mir i zajednički život na prostorima hrvatskoga Srijema.

Za svoje pravo na teritorij, zemlju, dom i nebo, borit ćemo se dok postojimo. Hrvatski narod Srijema nije priznao, ne priznaje, niti će ikada priznati samovolju skupine komunističkih političara, koja je pristala na amputaciju dijela Srijema, niti će ikada prihvatiti rezultate genocida i etničkog čišćenja.

Hrvatski narod znade, da je Srijem integralni dio hrvatskoga državnoga prostora, pod okupacijom Srbije.

Mi Hrvati, prognani i izbjegli iz Vojvodine, kao žrtve velikosrpskog zločina i genocida, tražimo i tražit ćemo od Ujedinjenih Naroda, drugih međunarodnih institucija i svih država u svijetu, kao i od nevladinih organizacija, koje se bave za ljudska prava, slobode i demokraciju, pomoć za oslobađanje dijela hrvatskoga Srijema od srpske okupacije.

U Zagrebu, 11. prosinca 1993. godine

SKUPŠTINA ZAJEDNICE IZBJEGLIH I PROGNANIH HRVATA IZ SRIJEMA I VOJVODINE

PREDSJEDNIK SKUPŠTINE

KUKUJEVCI - SELO MOJE BAKE MANDE

Proučavajući roślost Srijema želimo očuvati spomen na čisto hrvatska mjesta na tom području. Ona najintenzivnije dokazuju da su na području Srijema Hrvati živjeli kao većinsko stanovništvo koje je tokom povijesti zbog raznoranih razloga sustavno potiskivano, što je uvelike smanjilo njihov broj.

Antihrvatska politika u Srijemu kulminira od 1918. do 1941. i od 1945. do danas. Srbija je negirala i negira autohtonost Hrvata na tom području prijeteći im potpunom likvidacijom.

Činjenično se može potvrditi povijesna istina da je velik broj naselja u Srijemu koja su nastala u srednjem i novom vijeku bio naseljen Hrvatima. Takovo selo je i rodno selo moje bake Mande rođene Jemrić - Kukujevci.

Kukujevci, župa đakovačko-srijemske biskupije, smješten je u dunavsko-savskom međurječju danas na području Srbije, najistočnije je naselje s hrvatskim ikavskim stanovništvom.

U popisu župa morovićkog arhiđakonata u 14. stoljeću među 41 župe spominje se župa Kukujevci sa svojim svećenikom Šimunom, a pod imenom Kukurkudel. Kako je morovićki arhiđakonat propao provalom Turaka u Srijem, velika većina župa nestaje već u drugoj polovici 15. stoljeća, pa tako i župa Kukurkudel. Početkom 17. stoljeća vizitator Svete stolice našao je na području župe Ilač deset sela s 1.500 starosjedilaca Hrvata. U župu Ilač su tada pored središnjega mjesta spadali Gradina (na okuci Bosuta), Mala Vašica, Adaševci, Kukujevci, Ilinci, Komarevac, Bačinci i Gibarac. Župa Ilač se spominje 1612, 1618. i 1664. godine. Zabilježeno je da Kukujevci 1690. godine pripadaju pod župu Šarengrad iz koje njime upravljaju franjevci.

U zapisima kanonske vizitacije iz 1729. godine Kukujevci se spominju kao pustoselina, nenastanjeno mjesto, sve do 1713. godine. Tada su žitelji sela Nijemci, potaknuti kraljevom naredbom, njih oko 120 obitelji, prešli u Kukujevce i tu se nastanili, formirajući današnje Kukujevce. Njih je na Uskrsni ponedjeljak 1713. godine doveo njihov župnik Dubrovčanin Andrija Natali.

Kukujevačka župna crkva u srednjem vijeku kojom je u 14. stoljeću upravljao spomenuti svećenik Šimun, nalazila se na današnjim Kalotincima. Oko crkve je bilo groblje. Zapisnik kanonske vizitacije iz 1729. godine kaže da selo ima groblje na mjestu gdje je u starini bilo selo Kukujevci, oko ruševina stare crkve.



Kukujevci, Jankovački šor, "Dve mile nene"/udate žene najbliže - "najpriče" mladoženji/.

Nova kukujevačka crkva o kojoj piše vizitator bila je smještena na kraljevskom putu pored sela s južne strane. Sagrađena je od drveta, pokrivena trskom, oblijepljena blatom i okrečena. Pored crkve podignut je drveni zvonik sa zvonom u čast Bl. Djevici Marije bez grijeha začete, nabavljenim po prvom župniku Matiji Kraljiću. Na pročelju crkve nalazi se veliki križ s Raspetim, a pod nogama mu je Žalosna Majka. I župni dvor je bio od drveta, pokriven trskom.

Današnja prostrana crkva presvetog Trojstva je iz 1770. godine. Građena je po nacrtima koji su zamijenjeni s nacrtima crkve iz Vinkovaca, koja je po obliku ista, ali po dimenzijama mnogo manja.

Kukujevci su ušoreno selo, s dva šora u pravcu sjever-jug. Oni vode prema Fruškoj gori (Jankovački šor u produžetku Ciganmala šor i Veliki Marinački šor u produžetku Tatarački šor koji ide prema željezničkoj stanici) i tri šora u pravcu zapad istok (Šandorija šor koji je preko sokaka prelazio u Mali Marinački ili Kavga šor, zatim Čoraparija šor koji je preko trga prelazio u Mitrovački šor - to je ujedno i glavna cesta - i Klementa šor koji opet preko sokaka prelazi u Crvenka šor.)

Kukujevci, napredno hrvatsko selo (sa 98% Hrvata) u kojem nalazimo narodno bogatstvo srijemskih Hrvata, kao živi poticaj obnavljanja i produbljivanja hrvatske seljačke kulture koja je napatvoreno svjedočenje fizičkog i duhovnog postojanja jednog naroda.

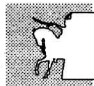
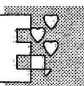
Kukujevci su sačuvali svoju nošnju, svoje običaje prigodom blagdana Uskrsa, sv. Trojstva, Božića, zatim su tu svečanosti prigodom berbe.

Kukujevci imaju sličnu narodnu nošnju sa selima Vašica, Tovarnik, Nijemci, Podgrađe, Djeletovci.

Saznala sam od rođene kukujevčanke gđe Mande Oskomić o običajima prigodom blagdana Uskrsa.

Uskrsni običaji su počinjali pokladnom nediljom, koja je imala i posebne nazive dana. To su bili: Sramotni ponediljak, ubojni utorak, vrtičava srida, crvljivi četvrtak, mišji petak, zaklopita subota i otklopita nedilja, a zatim su došli pokladski ponediljak i pokladski utorak.

Cijeli ovaj tjedan mladi ljudi, momci i divojke preoblačili su se u kurjače (maškare). Oni su mijenjali kurjačku odjeću svaki dan. Taj se tjedan i fino kuhalo, jelo i pilo i častili gosti (najbliža rodbina i prijatelji). Nakon Pepelnice, kada je nastupila korizma nije više bilo igranke. Mlade divojke i snaše oblačile su se u tamnije ruho. U korizmi su se radili ručni radovi, jer je bila još zima i nije još bilo vrijeme poljodjelskih radova. Išlo se na posila, na kojima se češljalo perje, radili ručni radovi - heklanje, vezenje, rešeljanje, necanje, rad

toledo. Divojke, koje će se uskoro udati šivale su jorgane od domaće vune. Štrikale su se čarape (čađave-smeđe, borde-crvene, tamne i svijetlo zelene i zejtin boje). Na rubovima čarapa vezle se loze (cvjetovi). Kako je bilo tada zima snaše i divojke dolazile su u maramama štrikericama i lepršanima od kože s ogledalcima i izvezenim, a muški su imali pršnjake.

Na posilu su se pucale kokice i pila vina iz lončića i bokala i pričale priče.

Na gluhu nedilju se oblačilo u crninu i na glavu se stavljale crne marame.

Na cvitnu nedilju divojke počimaljke i zbor pivale su muku koju su uvježbale kroz korizmu. Poznate su počimaljke moja baka Manda Jemrić, Mica Živanova, Eva Gajdašić, Zlata Marošević, Ana Živanova, Manda Oskomić.

Na cvitnicu bio je običaj da su se divojke i mlade snaše ponovile u odilo od pargalina (cic platno) šareno sa cvjetnim motivima. Nosile su se cica mace u crkvu taj dan.

Velika nedilja bila je puna aktivnosti. Spremala se crkva (sidolirali čiraki - svjećnjaci, prale vaze, ukrasi, pokrivala).

Na veliku sridu na popodnevnoj misi dica su išla na šibanje. Oni su nosili naročito obrađene šibe. Brale su se vrbove šibe, koje su se obrađivale izrezujući na njima šare. Nakon toga na otvorenoj vatri šibe su se opalile. Za vrijeme lamentacije (crkvenog obreda) dica su tim šibama lupala. To se ponavljalo i na veliki četvrtak. U toku velike nedilje pripremali su se i kolači (prasne, medenjaci, keksi, slatkići, oblatne, torte).

Na veliku subotu spremala se kuća, pekao se kruh i uskrsni kolač (pletenica). Kuhala se šunka, kobasice i suhi jezik. Kada su se odvezala zvona na veliku subotu dica su znala jesti komadić kobasice, jer su stari rekli da je "dobro od groznice".

Na veliku subotu navečer išlo se je u crkvu na misu i paljenje vatre u župnom dvoru kod crkve.

Na misu se nosila posudica u kojoj se donijela vatra kući. Onaj koji je nosio vatru govorio je: "Bešte pate (kukci) i stinice i moljci i bolesti i zlotvori, evo ide sveta vatra." Kada se došlo iz crkve večerala se masna večera. Po selu su znali ići svečari sa košarama i njima se davalo kuhane kobasice, kruh, kolača i šarena jaja.

U četvrtak, petak i subotu šarala su se jaja (tehnikom voskom kojim su se slikali cvjetovi i razne šare, pa se zatim jaja stavljalo u tri boje: crvenu, crnu i žutu.

Ujutro na Usrks nosilo se u crkvu jelo na svetenje, pa se je ono i blagovalo za usrksni doručak. Kako su divojke za svečane prilike nosile posebne "flizure" brenovane sa ukrasnim češljem, špangličama i cvićem, to su one na uskršnje jutro



Kukujevci, obnovljena župna crkva. Tipična srijemska kuća sa potrimom ili gankom, u tatarskom šoru.

išle na češljanje, jer nije svatko znao složiti ovu frizuru. Snaše i udate žene su išle na povezivanje kube (posebna marama).

Na sam Uskrs mlade divojke i snaše oblačile su bilinu. Ona je bila šivana od domaćeg platna koje se zvalo misir (najljepše tkanje) staro 80-100 godina. Za klečanje, oko ruke, nosile su obojčić, divojke svjetlih boja, snaše nešto tamnije, a starije žene još tamnije.

Na prvo zvono išlo se na "krstinu", to je bio prostor ispred crkve. Grupirale su se starije žene i one su gledale koja cura ima najlipše odilo. Na treće zvono ulazilo se u crkvu u špaliru, svaka cura sa svojom drugom, zatim mlađe žene, snaše sa dicom, stare žene, pa muškarci. Svi su zauzeli svoja mjesta u crkvi.

Nakon svečane mise, rodbina i prijatelji su se pozdravljali pred crkvom i svatko je išao kući sa svojim gostima, na svečani ručak, koji se sastojao od supe, kuvanog mesa sa sosom od paradajza ili kopra. Vruća strudla ili palačinke sa sirom i orasima, pečenje dve do tri vrste (prasetina, živinsko, jagnjetina), salata, pečeni krumpir. Vino "iz planine" (Fruške gore) špriceri, pivo i slatki kolači.

U nekim kućama nastalo je veselje pa se pjevalo "Širok Dunav, ravan Srijem", "Divan je kićeni Srijem" i drugo. Obilazili su kuće muzikanti (harmonike, tambure, violina) mještani tamburaši i Cigani. U tri sata je bila večernja, pa su djevojke iz crkvenog zbora i mlađi svijet s gostima išli na večernju. Poslije večernje se išlo u "Hrvatski dom" na igranku. Igranka je trajala do osam sati navečer, kada su divojke išle kućama na promjenu odila. Oblačila se crvena suknja, bijela prega (pregača), oplećak (košulja sa šlingerajima), u rukama su divojke nosile fino izrađene maramice. Divojke su se vraćale na igranku, koja je trajala do zore.

Tradicijom, kulturom i religijom očuvana je nacionalna svijest Hrvata koji su živjeli na ovim prostorima. Crkva je postala institucija zahvaljujući kojoj je očuvana nacionalna svijest. Jer tamo gdje je teško odrediti što je narodni običaj, a što religijski, religija se pretvara u društvenu snagu.

Zato se danas puca na župnu crkvu i župni dvor u Kukujevcima i drugim mjestima Srijema, pa je kukujevački župnik Stjepan Maroslavac i sam prisiljen napustiti župu. Kukujevce sve više napuštaju Hrvati zbog nasilja i straha od srpskih četničkih zlodjela, pa se danas na hrvatskim kućama vijore srpske zastave, pa će se samo na grobljanskim humcima moći čitati imena Hrvata koji su ovdje živjeli. A to su bile obitelji Jemrić, Živanović, Bertić, Litrić, Ivšić, Filaković, Oskomić, Kolarović, Šorgić, Marinković, Grgičević, Borković, Franković, Cvijanović s nadimkom u selu Englezovi, Krpini, Mirošević sa nadimkom Derini, Tubini, Filkovi, Kraljević.

Zlata Filjak-Gvozdić

POVIJEST - UČITELJICA ŽIVOTA

Ne budemo li učili iz povijesnih zbivanja, ona će nas primorati da ih ponavljamo. Povijest treba iščitavati. Prošlost nije sama sebi svrhom, ona nas treba poučiti kako razumjeti događaje iz sadašnjosti. Zato i kažemo da je povijest učiteljica života! Spominjem samo nešto iz mukotrpne povijesti Srijema i Srijemskih Hrvata da biste vidjeli što nam povijest govori i što nam poručuje.

I dugi ljuto bjesnio je boj i u toj zemlji krvavoj od krvi sljedbenika Isusovih zbog krvavog Dioklecijana i manje krvožednih od njega.

I kad se činilo da je sloboda zamilovala i ovu zemlju i zemljane njene, mučena je unutrašnjim sukobima pravovjernih i krivovjeraca-katolika i arijevaca.

Navaljivali su na nju Huni, gazili je Goti i Avari, osvajali Franci i poslije Bugari, Bizant, Ugri, pljačkali TAtari, Turci, vladala njom Austrija...

Pamti ona svoje rimske careve rođene iz njenog krila. Sjeća se krvavih borbi koje su u njoj vođene za carsko prijestolje u vječnom gradu i ne zaboravlja vrijeme seobe naroda kada zbog slabosti rimskog carstva postaje razbojištem s porušenim gradovima i opustošenim naseljima.

U njoj je na grčkom jeziku (1164) pozdravljen bizantski car Emanuel.

Njom će prolaziti templari u križarske vojne prema istoku i Isusovom grobu.

Sv. Ivan Kapistran će iz nje izvijestiti papu Kaliksta (23. VII. 1456.) o izvojevanoj pobjedi kršćana nad Turcima (1456. g.), a Sulejmana Veličanstvenog negostoljubivo će dočekati i zadržati ne malo dana, 70. godina poslije, ispred Petrovaradina na putu prema Iloku, Vukovaru, Osijeku, Mohaču i Budimu.

Krvav je u njoj bio, 18. VIII. 1691. godine, kad se sukobiše križ i polumjesec kod Slankamena, a još krvaviji, 5. VIII. 1716. godine na Tekijama kod Petrovaradina.

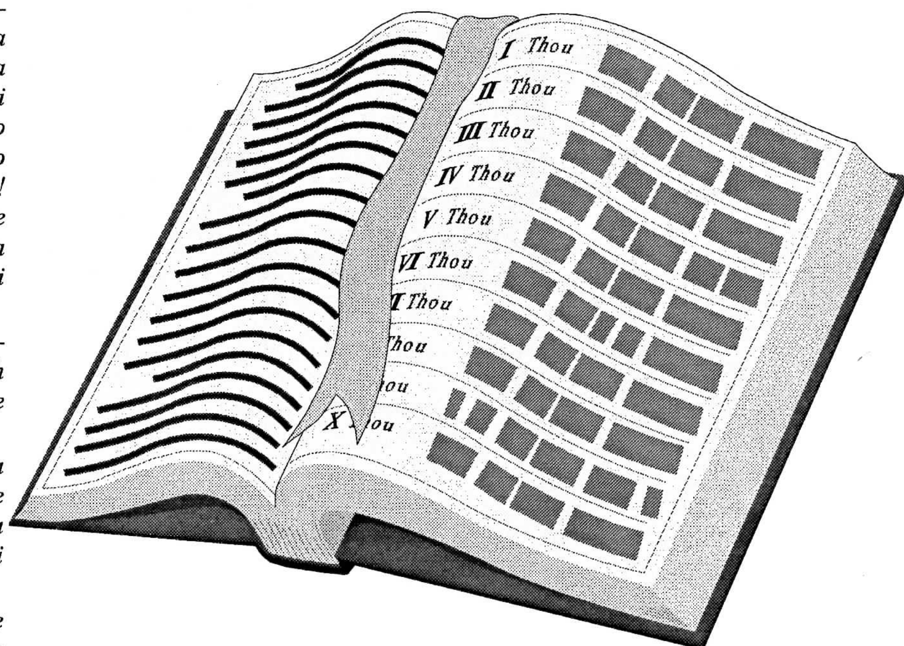
Hodali su tom zemljom nekoliko austrijskih careva i carica Marija Terezija. Zemlja je to u kojoj se borio rođeni njen sin i jedan od najvećih iz hrvatskog roda, Petrovaradinac, Josip Jelačić, hrvatski ban.

Prošle su njom austrijske vojske prema Srbiji i nazad u prvom svjetskom ratu i njemačke, ustaške, četničke formacije, ruski, bugarski i ostali partizani u drugom svjetskom ratu i iza svih ostajali su krv, grobovi i tuga.

Najnovija priča o egzodusu i progonu srijemskih Hrvata nije nova. Ona se samo tragičnošću, ljudski govoreći, umnožava. Živjela je i živi u narodu koji ju doživljava.

Nema hrvatske kuće u Srijemu, u kojoj se stasalim naraštajima nije pričalo, i neće pričati, o vremenu kada su stradavali svi viđeniji predstavnici ovoga naroda.

I danas, kada se otvoreno govori i piše o svim poslijeratnim zločinima komunističke vlasti, srijemski Hrvati tek šaptom o tom zbore i znaju da je Srijem izgubljen i očišćen od Hrvata nakon drugog svjetskog rata zahvaljujući bivšoj Jugoslaviji, Titu i hrvatskim komunistima. Posao nečasnog čišćenja Hrvata iz Srijema, dovršava aktualni režim sužene Jugoslavije Slobodana Miloševića.



Srijemski Hrvati-katolici, kroz sva stoljeća burne povijesti znali su sačuvati svoju vjeru, svoju narodnu svijest, svoj ponos i dostojanstvo.

Svoje su iznad svega voljeli a tuđe su poštivali. Nemaju se čega ni ikoga stidjeti. Njihov obraz je čist. Njihova savjest mirna. Njihova kalvarija i njihov križ bit će plod novog i novih Uskrsnuća. Takovi ne mogu umrijeti i nikakav ih Dušmanin i nevolje i stradanja ne mogu zatrti.

Mak Hus

BEŠČANI I SLANKAMENCI SU IMALI SKUPOVE U NOVOM ZAVIČAJU I UZ GRUMEN ZEMLJE SRIJEMSKE

Razbacani diljem Hrvatske i inozemstva, Srijemci su ipak odlučili okupiti se na jednom mjestu, porazgovarati i održati stare međusobne odnose, u novom zavičaju i među novom sredinom. Prvi su počeli Slankamenci i Beščani okupivši se još 1993. u franjevačkoj crkvi u Virovitici. No, skup i jednih i drugih nije mogao proći bez negdašnjih, a i sadašnjih susjeda iz Golubinaca, Indjije, koji su dupke ispunili virovitičku crkvu, a kasnije i salu za ručak.

Beščani su se 10. srpnja 1994. ponovno okupili i ovaj put u crkvi Sv. Klare u Svetoj Klari, u Novom Zagrebu. Naravno i tu je bilo Srijemaca iz drugih mjesta, jer samo u Sv. Klari živi sedamdeset obitelji iz Srijema. Pretjesna je bila crkva u Sv. Klari da primi sve one koji su se sa raznih strana uputili da bi čuli i vidjeli stare prijatelje u novom zavičaju.

Svetu misu je vodio sadašnji župnik u župi Sv. Terezije u Beški, vlč. Božidar Lusavec, koji je riješio ostati s malobrojnim župljanima u Beški, dok tamo ima Hrvata. Bio je i prvi župnik u Beški vlč. Mijo Nikolić. U propovijedi oni su pozvali svoje negdašnje župljane da i dalje štuju svetu vjeru i da budu korisni svojoj domovini. Malobrojni Hrvati koji su ostali u Beški, većinom stariji ljudi, dolaze i dalje u svoju crkvu, kazao je vlč. Božidar Lusavec i prenio pozdrave tih župljana svojim sunarodnicima u Hrvatskoj.

Po starom običaju predati su i darovi na oltar: Biblija, grumen zemlje srijemske, donešen za ovu priliku, dječja lopta i knjiga, simboli budućnosti. Kako je iznio vlč. Lusavec, taj grumen srijemske zemlje, natapan znojem i radom sada se natapa suzama hrvatskim. Bilo je i suza poslije mise i na zajedničkom ručku, ali i vedrine i nade da će biti bolje. U svima je ostalo ono, dogodine kao i svake godine, vidimo se.

Boris Ćavar



Skup Beščana u Sv. Klari, 10. srpnja

HRVATI SRIJEMA U ZADRU, DALMACIJI...

Realiziranje velikosrpske politike - perfidno planirane do u detalje desetljećima počelo je upravo u Srijemu polovicom 1991. godine. Ostvariti etnički čistu teritoriju i krenuti otvoreno na Hrvate uz blagoslov režima, i to baš u Srijemu, nije slučajno. Direktni nasrtaji na imovinu i čovjeka su samo završna etapa plana koji se dugo pripremao i provodio, a utjecao je na opstojnost Hrvata i sprečavanje stvaranja njegova identiteta na tom području. Teško i vrlo rijetko se Hrvat mogao postati uspješnim privrednikom, bankarom, političarem većeg formata ili direktorom značajnijeg poduzeća. Jedino ako je živio i radio na razini prosječnosti hrvatski je čovjek mogao opstati miran, relativno, no za to mu je ondašnja vlast onemogućila da ima školu na svom materinjem jeziku, novinu, televizijsku ili radio emisiju, što sve čini kulturnu autonomiju jednom narodu. Jedini stožer gdje su Hrvati opstali i nisu popustili na tim prostorima je naša katolička crkva i po koji KUD s čitaonicama što je Hrvatima pomoglo da očuvaju samosvijest pripadanja hrvatskome biću.

Srbima je pogotovu Srijem bio trn u oku, jer su znali da tu Hrvati žive već od sedmog stoljeća, znali su da je Srijem, mnogo prije nego što je Vojvodina dobila autonomiju 1848, bio pod jurisdikcijom najvećeg sina hrvatskog naroda, bana Josipa Jelačića, kao i činjenica da je jedan drugi velikan iz tog naroda, Stjepan Radić bio drag i cijenjen gost Zemuna, ali i Slankamena. Svojim je odnosom i širokim srcem pokazao da za suradnju nema nevažnih - malih ljudi, te nakon njegove tragedije u srpskoj skupštini Slankamenci daju svom hrvatskom seljačkom domu ime tog dragog im političara i čovjeka. Dom ostaje mnogo godina u Slankamenu, okuplja aktiviste i omladinu, a onda dolaskom Miloševićeve ere i brata mu, po poremećenom umu, Šešelja, biva opljačkan sa svim svojim vrednotama iz kulture i povijesti Hrvata. Nadalje, Srbi posve sigurno znaju, ali kao narod čudne etike i morala uglavnom ne poštivajući ni Božje ni ljudske norme, nikada nisu i neće javno priznati da su Srijem 1918. godine u Novosadskoj skupštini dobili na prijevaru, fiktivnim referendumom i lažnim glasovima - prisajedinili ga zajedno s Baranjom kraljevini Srbiji, umjesto da se ispoštuje tada postignut politički dogovor utjecajnih čimbenika Europe kojim je predviđeno pripajanje tih dvaju, onda ugarskih enklava, novouspostavljenoj Kraljevini SHS. No i "tadašnja braća nebeskog naroda" znali su za "umjetnost" organiziranja referenduma za nekoliko dana, glasovanje mrtvih, odsutnih i nerođenih, te su uz malo obrade naivnih i lakovjernih predstavnika hrvatskog puka uspjeli pripojiti Srijem i Baranju prvo

HRVATI SRIJEMA U ZADRU, DALMACIJI...

kraljevini Srbiji, te tako kao s nekom prćijom ulaze u pomenutu kraljevinu SHS.

"Poslije događanja naroda" iz toga i takvoga Srijema, po njihovom zločinačkom planu, najprije je trebalo protjerati Hrvate i ostale nesrbe raznovrsnim oblicima prisile - od one fizičke do duhovne. Događaji koji su se kasnije odigrali - formiranje i aktivnost članova Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine, dizanje Hrvatskog stijega uoči svibanjskog blagdana u Novom Slankamenu i druga angažiranja Hrvata na tim prostorima bili su samo povod da se desetljećima star plan etničkog čišćenja intenzivira.

Dok se zapadni svijet čudom čudio i što bismo mi Srijemci kazali opasuljio, taj srpski projekat je ostvaren u Srijemu s gotovo 85%; sprovodi se on doduše i danas istina nešto usporeno prvenstveno zato jer Srbi iz Hrvatske više neće u "nebesku im otadžbinu", a iz nama dobro znanih razloga, premda se mora priznati da je konačno svjetskoj zajednici naroda nakon što su je Srbi više godina vukli za nos ipak uspjevalo malo utjecati na vlastodržce i njihove satelite u Srbiji da spriječe otvorene i vidljive nasrtaje na Hrvate.

Za Srijem je to kasno, ali za Bačku i Banat, a posebice Subotičku regiju pravovremeno (premda ne i uspješno), tako da se iz ovih krajeva mnogo manje iselilo Hrvata, pa se onaj postotak od 85% se razvodnjava na oko 35%.

Ovaj ponešto politički uvod je poslužio samo kao spona s tekstom u kojem dalje želim iznijeti sve u svezi sa prilikama, namjerama, željama i teškoćama naših Hrvata koji su doselili u Zadar, ali i u cijelu Dalmaciju. S oko 100 obitelji u Zadru, više od 40 obitelji u Šibeniku i oko 150 obitelji u Splitskoj županiji Hrvati iz Srijema dobili su novi prostor i nove uvjete života - i određene teškoće u privikavanju na te uvjete. Svim čitateljima ovoga Biltena želimo naglasiti našu veliku želju da se što prije prilagodimo tim novim uvjetima, običajima nove sredine, ali istodobno ih molimo, kao i sve institucije i predstavnike vlasti u ovoj regiji da nam svojim razumijevanjem ali i propisima i nekim odlukama, olakšaju tu namjeru, jer su teškoće naših ljudi iznimno raznovrsne - proistekle iz ovako nenadane i prisilne promjene svih životnih navika, običaja, uvjeta i okolnosti. Jeste, istina je da smo spremni prihvatiti mnogo toga što nam je do jučer izgledalo nezamislivim - počev od dijalekta, klime, vjetrova, mediteranskog sunca, glazbe, balota i briškula, no treba i vlast i Crkva ali i susjedi i neznanci pomoći u savladavanju tih teškoća. Moramo i to reći, da s pravom očekujemo, da ćemo u gradu kao što je Zadar u kojem ćemo školovati svoju djecu, u kojem ćemo raditi ili već radimo, u kojem će se mnogi naši sinovi ili kćeri poženiti ili udati, a isto tako i u drugim dalmatinskim gradovima u kojima će neki naši ljudi možda ostaviti i svoje kosti, uvijek imati pravo da njegujemo našu istinsku i nepatvorenu srijemsku izvornost u svakodnevnim kontaktima, u običajima, u okupljanjima i u druženju s Hrvatima drugog podrijetla. Ako to ne bismo bili u stanju učiniti u novoj sredini u koju smo došli ne vlastitom voljom tada bismo morali priznati da je naš naprijatelj bio u pravu, jer on nam je uskraćivao sve ono što čini naše hrvatsko nacionalno biće.

Tom cilju služi i prošlogodišnje osnivanje Udruge Hrvata Srijema u Zadru. Ona ima cilj njegovanja hrvatske folklorne tradicije Srijema u obliku folklornih grupa, tamburaških sastapa pa zašto ne i KUD "Stjepan Radić", čitaonica, kuglana, biljara i slično. No, to su dugoročni planovi za vrijeme kada domovini padne s "grbače" sve ono što su joj srbijanska politika i apetiti nametnuli.

U jednom drugom segmentu življenja, aktualnom sada u prvih nekoliko godina života u novoj sredini, utječu da skupina Hrvata doseljenih iz Srijema moli za više sluha mjerodavnih. Riječ je o imovinsko-pravnim problemima, legaliziranju zamijenjenih dobara: kuća i zemljišta, što je za većinu prognanih jedini imetak, budući da su samo u malom postotku Hrvati iz Srijema uposleni. Mislimo da tim pitanjima ne treba pristupati šablonski sa raznim opaskama, kao: "što ste uporni kad cijela Dalmacija ima nesređenu katastarsku i gurntovnu situaciju", "znate li da mnogi naši građani (a zar mi nismo naši) nemaju ažurnu dokumentaciju i dozvole? To je možda i vjerojatno tako, vjerojatno ima i mnogo argumenata da se to prikaže kao objektivno stanje, pa dio mladih će to možda i razumijeti, ali se to ne može tražiti od starijih i manje upućenih ljudi kojima je zemlja - uopće nekretnina veoma važan čimbenik u cjelokupnom životu. Zemlja je dio oporuke - nasljedstva, važna kod udaje kćeri i ženidbe sina, mnogo puta je predmetom trgovine pri liječenju opakih bolesti, za potrebe školovanje djece, grupiranje grunta, zbog zemlje i s pomoću zemlje nastajale su diobe braće, odvajanje sinova od roditelja, zemlja je obvezno bila miraz kod formiranja novih obitelji. U svim tim događanjima točno su htjeli i morali znati, te imati "papir" koliko i što je njihovo. Posve sigurno da je jedan od razloga ažurnih knjiga u Srijemu upravo volja i potreba i upornost Srijemaca kroz stoljeća da imaju i znaju međe i količinu imanja, lokaciju i tko su im susjedi. Stoga oni neće i ne mogu razumjeti inertnost i pomalo birokratski stav raznih odjela i djelatnika naše državne, županijske i gradske administracije.

U tom svjetlu treba cijeniti i razumjeti tiha nezadovoljstva "novopečenih" Zadrana, kada u, inače kompliciranoj i nesređenoj, zemljišnoj problematici, pokušavaju ponešto uraditi da tada naiđu na nerazumijevanje i odbojnost djelatnika u poglavarstvu, katastru ili sudu u vidu: "molim vas prošlo je vrijeme za rad sa strankama, dođite sutra" - a sat pokazuje 11 sati prije podne, ili "što ste uporni mnogi "naši" ljudi to još nisu uradili?!", ili, što je najgore, "Osigurajte prvo građevnu i uporabnu dozvolu pa onda dođite za uknjižbu". Ovaj savjet ili upozorenje iritira bivše Srijemce, jer je čovjeku normalne logike i zdrave pameti nepojmljivo da se danas, traži građevnu dozvolu za objekat koji postoji 10 ili više godina i na kojem se izredalo 1, 2 a nekada i tri vlasnika. Uz to se naš čovjek izlaže ogromnom i financijskom i psihičkom zamoru, a naročito jer je jednom već to sve

HRVATI SRIJEMA U ZADRU, DALMACIJI...

prošao, platio veliki novac za projekat, razna atomska skloništa, dozvole, poreze, takse, misleći da radi kuću sebi i zauvijek.

Istodobno je Srbin koji je mijenjao kuću dobio potrebne papire za tjedan dana postavši tako gruntovnim vlasnikom nad onim što mu unormalnim prilikama ne bi nikada pripalo.

Dakle za Hrvata vlada birokracija i ono "dođite sutra", a za onoga koji nas je protjerao takve birokracije nema. I još nešto. Unatoč naputku Ministarstva pravosuđa naše Republike da se priznaju Hrvatima iz Srijema ovjere potpisa što su ih načinili vojvođanski sudovi, sud u Zadru takvu ovjeru odbacuje, upućujući naše ljude na sudski postupak kako bi do te provjere došli. To čini dodatne teškoće i troškove ionako slabo situiranih naših građana.

Stoga je mišljenje nas - iseljenih i prognanih Hrvata iz Srijema da sukladno naputcima Ministarstva pravosuđa iz Zagreba, ali i slijedom logike proistekle iz ovih nedaća da treba terene i obiteljske kuće, zamijenjene sa Srbima iz ovih krajeva knjižiti upravo temeljem tog ugovora o zamjeni, a tamo gdje nije formirana katastarska čestica, dodatnom katastarskom prijavom za određenu česticu i objekat na njoj. Na taj način, a u dosadašnjoj praksi već imamo nekoliko takvih slučajeva, omogućilo bi se većini doseljenih Hrvata da legaliziraju svoje kuće i terene.

Htio bih još o jednoj, istina na sreću, ne široko rasprostranjenoj pojavi, napisati nekoliko riječi. Primjetna je naime, izvjesna, možda i razumljiva u sadašnjem trenutku i okruženju, sumnjičavost, nevjerica, pa i antagonizam prema pridošlim Hrvatima iz Srijema. Tako možemo kazati da jedan manji broj starosjedilaca pokazuje takova osjećanja i, nešto veći postotak prognanih iz okupiranih područja dalmatinskog zaleđa. Premda je to sporadična pojava, ipak zaslužuje da o njoj razmislimo ne bi li svojim akcijama utjecali na reduciranje, ako ne i na potpuno odstranjivanje tih pojava.

Nesporno je da naši prognanici iz UNP-a zona, svjesni činjenice da im je srpski agresor uglavnom sve razorio, popalio i opljačkao, teško podnose gubitak materijalne osnovice za svoju egzistenciju. Također je nedvojbeno da dobar dio njih još teže prihvaća zbilju koja ih tjera da žive po hotelima, izbjegličkim centrima, kod znanaca i rođaka, nemajući šansu da se vrate na svoje, pa makar i razorene domove. Upravo to želim naglasiti kada se radi o sudbini Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata koji su također sve to prošli. Država bi se zato trebala skrbiti i ispuniti obećanja koja im je dala, da će im dati povoljne kredite, da će im dati građevinski materijal, kako bi podigli nove kuće itd. Isto tako je važna skrb o povratku na ognjišta od kuda su naši ljudi morali otići, bez obzira radi li se o domaćem dalmatinskom svijetu ili o našim Srijemcima, koji imaju iskonsku želju da budu svoji na svome.

Treba kazati još o jednoj pojavi koja je danas dosta aktualna bezu obzira koliko je gdje proširena. To je netrpeljivost "starosjedilaca" naših hrvatskih Dalmatinaca spram "došljaka", tj. naših ljudi. I jedni su i drugi mnogo izgubili, budimo toga svjesni, jer su i mnogi domaći ljudi morali napustiti svoja ognjišta u Dalmaciji bježeći pred nasilnikom.

Ipak i te stvari treba razumjeti u svjetlu povjesne istine da je upravo naš narod u Dalmaciji propatio mnogo od tuđina koji mu je nanio tijekom povijesti teške rane. Tu se uz strance: Nijemce, Francuze i Talijane, ubrajaju i domaći "autonomaši" koji premda Hrvati, radiili su za strane interese. Toga ima i danas. Teško je takva čovjeka u Dalmaciji koji je u prošlosti doživljavao samo nasilja nad sobom uvjeriti da su mu sada došli domaći ljudi - Hrvati iz Srijema spram kojih ne bi smio takav biti, jer je sudbina tih ljudi u Srijemu bila jednaka njihovoj!

Dakle, jedni i drugi, starosjedioci i oni došljaci koji više to ne žele biti, jer su došli u svoju Hrvatsku, skladno i složno trebaju raditi na ostvarivanju zajedničkog sna, da dočekaju zajedno jednom slobodnu i cjelovitu našu dragu domovinu Hrvatsku!

Udruga Hrvata Srijemaca u Zadru,



USKRSNI OBIČAJI U SRIJEMSKOJ ŠOKADIJI

Davno je to bilo...

Djetetom još bijah. Ipak se dobro sjećam kako se nekada u mom kraju, u istočnom Srijemu, dočekivao Usrks našeg Spasitelja, među našim Šokcima.

Uskrsnim je događajima prethodilo, dakako, korizmeno doba.

U mojem mjestu na Savi, na kraju grada, bijaše brdo koje i danas narod zove Kalvarijom. Kraj je oko brda bio čisto naš - šokački, a i danas se zove Palanka. Četrnaest postaja križnog puta polako se uspinjalo uz obronke s jedne i s druge strane toga brdašca. Svaka kamenita postaja križnog puta završavala je kao kućica, kosim krovom, ispod kojega su se nalazila željezna vratašca koja su skrivala pojedini prizor križnog puta.

U vrijeme izvan korizme vrata su na svakoj postaji stajala zatvorena, a kada je došlo - za nas djecu toliko očekivano - korizmeno doba, tada su se vratašca raskrililа na kamenom stupu, poput kakve fantastična vjetrenjače, a mi smo se djeca dizali na prste ne bismo li opet ugledali žuđene prizore Isusove muke. Ta, uvijek se to događalo jednom godišnje, pa su nam prizori do sljedećeg otvaranja vratašca polako izblijedjeli.



Na vrhu brdašca, koje se u povijesti još tamo od Kelta spominje kao prajezgra grada, nalazila su se tri križa: dva postrance, s razbojnicima, u obliku slova T, dok je u sredini stajalo raspeće našeg Spasitelja. I mi djeca s ostalim narodom uspinjali bismo se od postaje do postaje k cilju: križu našeg Spasitelja.

To su mjesto na vrhu, uz križeve, ukrašavale žalosne vrbe koje su svijale svoje grane k zemlji. Svečana je tišina ovdje vladala. Nebo je bilo prozirno i proljetno. Na samom vrhu, odmah iza raspeća, nalazila se kapelica u kojoj su obavljeni završni obredi ophoda križnih postaja. Tratina oko njih u korizmeno je doba, ako je Uskrs dolazio te godine nešto kasnije, bila uvijek zelena i prošarana prvim poljskim cvijećem...

Brdo Kalvarija postoji i danas, ali zub vremena a i događaji učinili su svoje. I kamene postaje križnog puta, bar pojedine, još stoje, ali se na njima vratašca više ne otvaraju. Naziv Kalvarija ostao je samo za brdo...

* * *

Na kraju korizme došao je Veliki tjedan u kojem su se održavali uobičajeni obredi u župnoj crkvi i u središtu grada. Na veliki petak otvarao se Isusov grob u ckrvi. On i danas postoji, a nalazi se skriven u zidu u pravoj pravcatoj spilji. Ali cijele godine, sve do toga dana, ona se nije vidjela. Bila je zastrta bogatim baldahinom od baršuna koji je gore završavao kupolom u obliku krune. Ispod baldahina bilo je kamenito uzdignuto podnožje na kojemu su bile tri stolice, takozvani sedes. Mi bismo znali da iza baldahina počiva ni od koga viđen i dobro sakriven naš dragi Isus, osamljen i napušten od ljudi, pateći za naše grijehe, posve nevin. Ali se nitko od nas djece nije usudio da tijekom cijele godine pogleda malo iza baldahina.

A mogli smo, bili smo ministranti.

I kada bi se, konačno, nakon obreda na Veliki petak spilja otvorila, imali smo mi djeca što vidjeti: u mnoštvu raznobojnih svjetala, čija je boja dolazila od stakalaca kojima je spilja bila obložena, sinuo je u punom sjaju ISUSOV GROB!

Pa i danas kad se toga sjetim, ne mogu to usporediti ni s čim drugim viđenim negdje drugdje. U stvari, ona raznobojna stakalca optočila su nešto što se samo kao obris nazivalo iza njih: na vrhu spilje stajao je bogato osvijetljeni križ preko njega bilo je prebačeno platno - simbol uskrsnuća. S obje su strane ispod križa stajala dva anđela pognutih glava, u prirodnoj veličini, velikih krila, na kojima su se u duginim bojama pretapala ona raznobojna stakalca. A u donjoj niši, u samom udubljenju, ležao je na isti način osvijetljen naš dragi Spasitelj.

Njegovo je tijelo mirno počivalo u grobu. S obje strane groba su stajala dva rimska vojnika s kacigama i kopljima, a nas su djecu posebno privlačili. Ali, osim te mrtve straže vojnika koji su čuvali našeg umrlog Spasitelja, stajalo je još nešto uza sam ulaz u Isusov grob, za što isto tako nisam čuo da bi se negdje drugdje održavalo.

Bila je to POČASNA STRAŽA živih ljudi - nas djece!

Obučeni u srijemske šokačke nošnje, bogato izvezenih bijelih košulja i "šlinganih" gaća, s crnim prslucima i trobojnicom oko pasa, čuvali smo našeg dragog Isusa ozbiljnošu odraslih vojnika. I koplja smo imali, na kojima se vijorila naša trobojnica.

I smjene su bile organizirane: cijeli dan na Veliki petak sve do kasno u noć, i drugi dan, na Veliku subotu, do uskrsnuća koje se slavilo poslije podne. Imali smo i zapovjednika straže koji nas je sa svojom ophodnjom smjenjivao svakih pola sata. Bio je to obično najstariji ministrant koji je već išao u gimnaziju. Službu smo obavljali pozorno i savjesno. U stavu mirno, ukošenih kopalja, ne bismo se ni maknuli, unatoč mnoštvu koje je hodočastilo na grob. Za razliku od nacrtanih rimskih vojnika koji su čuvali Isusa, ova je naša živa straža bila njemu u počast. Zato smo tu dužnost zdušno obavljali.

Skoro USKRSNUĆE našeg Spasitelja živo je bilo u našim dušama.

Juraj Lončarević

POUKE O JEZIKU

Dragi moji Srijemci,

Došli ste prisilno kao prognanici ili izbjeglice u sredinu koja je jednako Vaša kao i bilo kojeg pripadnika hrvatskog naroda, ali i sami osjećate u svakodnevnom kontaktu s mjesnim hrvatskim življem, da postoji dosta toga što nije bilo uvriježeno u Vašem načinu života što ste ga imali tamo od kuda ste došli.

Posebno mislim pritom na JEZIK

U Srijemu gdje ste živjeli napose Vam je on bio uskraćen, ako mislimo na lijepe hrvatske izraze i izričaje. Zaista ih tamo niste mogli naučiti. Zato vam želimo pomoći da se oslobodite srpskih riječi i njihovih izraza i da svoj boravak u Hrvatskoj iskoristite i zato da naučite lijepo i ispravno hrvatski govoriti. Ne mislimo pritom da Vam treba oduzimati vaše lijepe srijemske izraze kojima smo se mi Hrvati odvajkada služili u Srijemu. Želimo Vas samo upozoriti iz broja u broj ovog Biltena na sve ono što ste morali nasilno primiti u svom jeziku školovanjem ili u kontaktu sa Srbima.

Sad vam je prilika da se toga oslobodite!

Još jednom napominjemo da nitko nije kriv što govori onako kako govori. Ali istodobno da biste se što lakše i bezbolnije uklopili u sredinu u kojoj danas živite, treba voditi brigu i o Vašem jeziku!

Manje ćete imati neugode, manje će Vas boljeti ono što možete od pojedinaca doživjeti.

Dakle, krenimo već jednom.

U Republici je Hrvatskoj u službenoj uporabi štokavsko narječje ijekavskog govornog tipa, i to onog kojima se govori u našoj hrvatskoj Hercegovini. Pravopisno pravilo o ijekavskom govoru kaže ovako:

- ako je u ekavskom dugo e: dete, u ikavskom dugo i: dite, tada je u ijekavskom ije: dijete.
- ako je u ekavskom kratko e: devojka, u ikavskom kratko i: divojka, tada je u ijekavskom je: djevojka.

Zasad o tome toliko. Napnite uši i slušajte kako se neke riječi izgovaraju pa ćete i vi tada moći lijepo govoriti.

Sada ćemo govoriti nešto o onim riječima koje ne spadaju u hrvatski jezik te ćemo vam odmah za njih dati i hrvatsku zamjenu. Ovo su najobičnije riječi koje svakodnevno rabite:

ne kaže se operisati nego operirati,
ne kaže se sopstven nego vlastit,
ne kaže se komplikovan nego kompliciran,
ne kaže se prodavnica nego prodavaonica,
ne kaže se lekar nego l liječnik itd.

Pišite nam u svezi sveg onog što vas muči u pogledu jezika, iznesite nam žive slučajeve iz vašeg svakodnevnog života, pitajte, a mi ćemo vam odgovarati i u glasilu, ali i osobno putem pisama.

Srdačno vas pozdravlja vaš:
Jezikoslovac



MOLITVA ZA HRVATSKU

Razorena moja domovina sva je.
Tenkovi u žitu
Mjesto pjesme cvrčka.
Porušene crkve, tornjevi i zvona.

Oprosti mi, Kriste,
Što bez nade stojim.
Što umjesto sjaja u očima mojim
Vidiš samo suze.

Klečeći Te zato i suzama molim.
Utješi moj narod
Domovinu moju
Prijatelj nam budi.

• • •

HRVATSKA JE BILA ZABRANJENA PJESMA

Hrvatski sam se opraštala s majkom
Kad sam posljednji put stajala na kućnom pragu.
Hrvatski smo pjevali Božićne pjesme
u najčarobnijoj noći.
Hrvatski se sjećam svih radovanja iz djetinjstva.
Hrvatski pamtim, hrvatski dišem,
hrvatski čeznem za mojim selom.
Hrvatski plačem za mojom Hrvatskom.
Hrvatski proklinjem
Hrvatski se nadam da ću opet čuti zvona
s porušenog tornja moje crkve.
Hrvatski znam da ću ponovo doći na moju livadu.
Ove sam godine na tuđem grobu
oplakala moju majku.
Hrvatski, jer me drugačije ne bi razumjela.
Hrvatski molim Svevišnjega za moju Domovinu.
Hrvatski se divim hrvatskim vojnicima.
U ovim krvavim danima, na kraju križnog puta moje Hrvatske
uzvikujem
Nikada više da se ne dogodi
da ne smijemo govoriti i pjevati hrvatski.

Ljubica Kolarić-Dumić
(Iz knjige Taj hrvatski, Školske novine, Zagreb, 1992., str. 270.)

KNJIGA MILANA BIČANIĆA "SRIJEM, KRVAVO KRILO HRVATSKE"

SVJEDOČANSTVO KALVARIJE SRIJEMSKIH HRVATA

Knjiga je svjedočanstvo, povijest, kronika stradanja Srijemaca.

Poslije promocije na kojoj su bili nazočni najviši dužnosnici hrvatskog političkog i kulturnog života, svjetlost dana ugledala je knjiga dr. Milana Bičanića "Srijem krvavo krilo Hrvatske", u izdanju zagrebačke "Mladosti", na 365. stranica stvrdim povezom. Stigao je autor i do predsjednika Hrvatske države dr. Franje Tuđmana, zajedno s izaslanstvom ZIHV-a. U ožujku mjesecu 1995. "Večernji list" je objavio feljton iz pera autora ovih redaka, u kome su bili najzanimljiviji dijelovi iz knjige.

Krenuli su i razgovori za novine, televiziju a u svima je jasno kazano da je Srijem stvarno krvavo krilo Hrvatske, da su Srijemci grana hrvatskog stabla, i to žilava grana, koja je uspjela opstati na vjetrometini povijesti. Nažalost, kako ističe autor, sada je javna riječ jedini način na koji se može pomoći srijemskim Hrvatima, koji su riješili opstati i ostati na svome.

Knjiga prati genezu velikosrpskog zločina, njihovu ideologiju i strategiju prisvajanja tuđeg koja nije od danas. Knjiga je i svjedok zločina u zaleđu rata protiv Hrvatske. Dijelovi knjige kao onaj o etničkom čišćenju u Srijemu i srpskim logorima, mogli bi poslužiti kao argumentirana optužnica na sudu za ratne zločine u Hagu. U knjizi su izjave i svjedočenja, dokazi o teroru u Srijemu.

No, knjiga nije uperena protiv srpskog naroda. To je mali kamenčić u veličanstvenom mozaiku povijesti hrvatskog naroda. Ona je i opomena da se ne zaboravi kalvarija srijemskih Hrvata. Osim u knjižarama "Mladosti" knjiga se može naručiti s popustom kod autora na tel. 01/194-254.

B. Ćavar



Prodaja knjiga u Sv. Klari

NOVA KNJIŽNICA U SVETOJ KLARI

PROGNANI SRIJEMCI DAROVALI KNJIGE

Večernji list 19. 11. 1994.

U novozagrebačkom naselju Svetoj Klari živi sedamdesetak obitelji prognanih Hrvata iz Srijema koji su ondje našli novi dom. Kako bi pomogli duhovnoj obnovi svoje nove sredine, Ogranak Zajednice prognanih Srijemaca dobrovoljnim je prilozima skupio novac kojim su kupili knjige vrijedne 5000 kuna za knjižnicu u župnoj crkvi. Knjige su duhovna sadržaja, a namijenjene su svim uzrastima.

Prognani Srijemci, istaknuo je prilikom prodaje knjiga Mato Jurić, time žele posvjedočiti da su pripadnici tamošnje župe kojoj će i dalje pomagati. Župnik Stjepan Bakran zahvalio je na ovom vrijednom poklonu.

B.Ć.

STRELOVITE VIJESTI

Zagrebački ogranak Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine i ove godine u korizmeno vrijeme, 25. 03. organizirao je akciju dragovoljnog darivanja krvi.

KULTURA

KNJIGA "LEPTIR" PJESME VALERIJE MARIJE RENDULIĆ

STIHOVI ŠTO LEBDE POPUT LEPTIRA

U nakladi Društva pisaca "Autust Šenoa" u Zagrebu, izišla je knjiga pjesama "Leptir", Valerije Marije Rendulić, studentice i prognanice iz Slankamena. Pogovor za knjigu dao je prof. Juraj Lončarević koji je vodio i promociju knjige.

U dijelu knjige "Poruka stvarnosti", mlada pjesnikinja poput leptira hoda stazama neprohodnim, u čahuri spokoja, iz koje će jednom izletjeti leptir. Ona govori o preobraćenju i kajanju, svojoj misli i sadašnjosti. U drugom dijelu su san, mjesec i spoznaja, umor i jutro. U "Cvijetu ljubavi" mlada pjesnikinja piše o najtananijim ljudskim osjećajima. Na kraju je pjesma Janda, o brežuljku kod Slankamena, podno Dunava, o brijegu iz djetinjstva.

Zanimljivo je da u knjigi nema lokaliteta, osim Dunava, da nema nacionalnih osjećaja. Kako je napisao u pogovoru prof. Juraj Lončarević, ova poezija kao da lebdi iznad svojih vlastitih iskazanosti i nemogućnosti, da bi unatoč tome bila udomljena u svom tvorcu. Začuđujuće široki potezi duše i autoričina pera.

Autorica je knjigu posvetila svojim najmilijima, a treba kazati da uz pisanje, Marija Valerija Rendulić i sama uglazbljuje i pjeva svoje pjesme, a sama je ilustrirala knjigu. **Piše: B. Ćavar**

SJEĆANJA

I Srijemci su branili Herceg-Bosnu umjesto Dunava - Neretva

S ponosom ističem dragovoljce iz Srijema, koji su podjednako branili Hercegovinu i Slavoniju, Dalmaciju i Banovinu.

Dok prebirem po mislima, u meni odjekuju topovi iz bitke za dolinu Heretve, svibnja 1992. Naviru sjećanja i spoznaja da je nas Srijemaca bilo svugdje. Novinarski i ratni put me vodio kroz Čapljinu, nedaleko od same obale Neretve, te zelene hercegovačke ljepotice, koja je tada bila prva crta obrane od četnika. Prolazeći, čuo sam moj nadimak iz djetinjstva i nisam vjerovao ušima a kasnije ni očima. Trojica mojih Beščana, u maskirnim odorama i s oznakama Hrvatskog vijeća obrane Herceg-Bosne, smijući, dozivali su me.

Dragovoljci HVO-a, došli su na hercegovački krš, odakle im roditelji vode podrijetlo, da pomognu djedovini, kad joj je najteže bilo. Na kratkom odmoru su, jer bradate spodobe sa one strane Neretve, stalno pucaju na pitomi hercegovački biser.

Cmiljko je iz Beške u Austriju otišao raditi prije početka rata u Hrvatskoj. Kad je zapucalo, od zarade je kupio sebi oružje i opremu i došao u hrvatsku Gardu. Najviše je ratovao po istočnoj Slavoniji, kod Vukovara i Osijeka. Tamo su s druge strane, kao mobilizirani pripadnici jugoarmije bili naši Srijemci. Priča kako je neke gledao kroz dvogled, neke Beščane je ciljao i kroz snajper, ali nije mogao pucati iako je vidio da pale i pljačkaju, ubijaju sve što je hrvatsko. Kazuje zgodu kad su gardisti okružili četničku skupinu "specijalaca" u kojoj su bila trojica Beščana, Srba koje je poznavao. Ubacio im se u radio-vezu i kazao da drugi put dođu bolji četnici. Cmiljkovi roditelji su podrijetlom iz Hercegovine, sad brani svoju djedovinu.

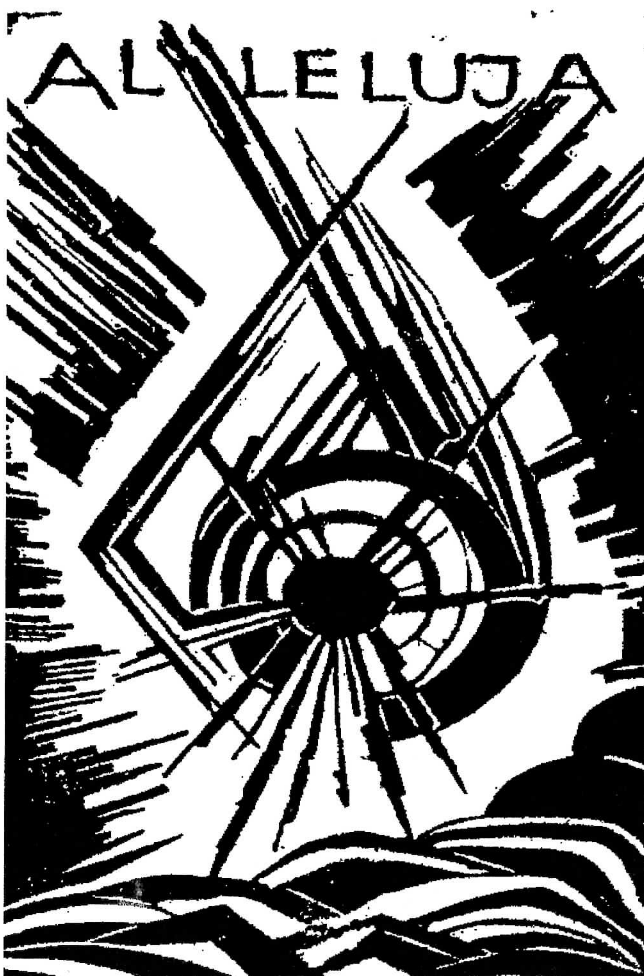
Ivičin brat je bio zatočen u srpskim logorima kao hrvatski policajac, a on je s dragovoljcima iz Virovitice, gdje su njegovi doselili došao u HVO, jer i on je iz Hercegovine. Dok je bio u Beški, sa skupinom momaka nije bilo "Dinamove" utakmice a da oni ne odu na nju. Sad se igraju neke žešće igre, ratne. "Dinamovi" navijači postali su žestoki borci. Seoski mangupi su prkosno stali srcem protiv četnika i zaustavili ih. Baš tu, na hercegovačkom kamenu, srpska aždaja slomila je zube. Čuo sam priču kako je Miroljub, Srbin i vlasnik omiljene kavane u Beški, među četnicima bio u Mostaru. E neće ga više biti. A bio je ljubazni konobar u kavani gdje smo često dolazili. Eto s kim smo živjeli. No, Ivica se dalje smiješi našim dosjetkama.

Marijan je Hrvat s Kosova, nestašni momak sada nosi snajper. Došao je zbog prijatelja s kojima je dosta pića popio. I njegovi su zamijenili kuću u Virovitici, a on umjesto svog Dunava, gdje je dane provodio sada gleda Neretvu. Počele su priče i sjećanja na dunavsku obalu, prekinuli su ih pucnji i topnički plotuni s druge strane. Momci su morali na položaj.

Rat se smirio, malo poslije našeg susreta momci su se iskazali u akciji protjerivanja četnika iz doline Neretve; poslije su se vratili u Hrvatsku. Marijan se oženio i živi obiteljski život, Ivica vodi kavanu a Cmiljko se vratio raditi u Austriju. Ja sam nastavio ploviti svojim novinarskim putovima a u bilježnici povijesti ostade zapisano: Srijemci su branili Herceg-Bosnu.

Ovo sam kazivao i Peri Mariću, koji živi u Virovitici, a sreo sam ga u centru Širokog Brijega. Došao čovjek trgovati u Hercegovinu, a rodom je iz Stoca. I u miru i u ratu Srijemci pomažu svakom hrvatskom kraju. A i ima nas svagdje...

B. Ćavar



ZVONO I RASPELO DAR SRIJEMCIMA

Prognani Hrvati iz Srijema koji su u selu Zvonimirovo, nedaleko Suhopolja u virovitičko-podravskoj županiji našli svoj novi dom, ovih dana, točnije 11. ožujka s velikom zahvalnošću dočekali su istaknute stručnjake poljoprivredne znanosti.

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zajednica prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Pokret prijatelja prirode "Lijepa Naša" i Virovitočko-podravska županija bili su organizatori skupa u Zvonimirovu, održanog uz potporu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva pod nazivom "Agronomi za Hrvate virovitičkog kraja prognane iz Srijema".

Skupu su bili nazočni doministar poljoprivrede Ivan Juroš dipl. ing. u ime Zajednice predsjednik Franjo Orlović, predsjednik skupštine Vlatko Fijala, dopredsjednik Petar Marić, tajnik Mato Jurić, u ime Agronomskog fakulteta dekan prof. dr. sc. Frane Tomić, prodekan Prof. dr. sc. Ferdo Bašić, Prof. dr. sc. Josip Borošić. U ime "Lijepe Naše" skup je pozdravio dr. sc. Luka Štilinović. Znanstvenici svojim savjetima žele pomoći Srijemcima u prilagodbi novom podneblju kako bi proizvodili bolje i više.

Mještani su pozdravili doministra poljoprivrede i šumarstva Ivana Juroša koji je upoznao nazočne o mjerama koje Ministarstvo i Vlada čine na oživljavanju obiteljskog gospodarstva.

Ministarstvo nije zadovoljno onim što su do sad učinile županije u pogledu davanja državnog zemljišta u zakup i otkup rekao je doministar Ivan Juroš istaknuvši da je županija virovitičko-podravska od 52.000 hektara kojima raspolaže do sad svega 101 hektar dala u zakup.

Uz stručne savjete profesora Agronomskog fakulteta potrebno je osobito istaknuti glavne sponzore ove akcije: Institut za oplemenjivanje i proizvodnju bilja iz Zagreba koji je mještanima Zvonimirova poklonio zvono za crkvu i Agro-obrtničku banku iz Zagreba koja je poklonila veliko umjetničko raspelo za crkvu.

Prvi zvuci zvona nagnali su suze mnogim mještanima jer od dolaska iz Srijema nisu čuli odjek zvona u svome selu. Jedna od nazočnih žena nam je kazala, kako je svaki da u podne slušala radio, kako bi iz etera čula zvuk zvona. Zvono iz tvornice Top-Kerestinec, koje je salio stari majstor Viktor Šikić župniku župe Gradina, kojoj pripada i selo Zvonimirovo, velečasnom Stjepanu Biberu predao je direktor Instituta dr. sc. Josip Kolić a raspelo gosp. Rudolf Đurđević.

Svoju plemenitost pokazale su i tvrtke: Interagra d.d. iz Zagreba koja je poklonila razno sjemenje u vrijednosti 3000 kuna, predstavništvo nizozemsko američke tvrtke Royal Sluis koje je darovalo razne vrste sjemena povrća, Ratarstvo-Dorada "Hercegovae d.d." iz Hercegovca koje je darovalo 1000 kilograma sjemenskog krumpira. Pioneer Sjeme d.o.o. iz Zagreba darovalo je svakom kućanstvu sjeme za sjetvu jednog jutra kukuruza, a Sjemenarna Zagreb d.o.o. razne vrste sjemenja u vrijednosti 3000 kuna, Podravka iz Koprivnice - sjeme povrtarskih kultura. Poljoprivredni institut Osijek 300 kilograma sjemenskog kukuruza te Voćarski centar Zagreb - 25 sadnica voća.

Dekan Agronomskog fakulteta osobito se zahvalio prodekanu prof. dr. sc. Ferdi Bašiću, predsjedniku i tajniku Zajednice Franji Orlović i Mati Jurić, župniku Stjepanu Biber i predsjedniku mjesnog odbora Zvonimirovo Đuri Ivšiću, koji su uložili veliki trud za uspjeh ove akcije, te obećao da ovo neće biti zadnja akcija ovakva sadržaja.



Treba istaknuti da su mještani Zvonimirova širokogrudno dočekali goste. Oni su osjetili zahvalnost i toplinu srijemske duše.

Cijelu akciju popratili su novinari Hrvatske televizije i Večernjeg Lista.

Mato Jurić

RAZGOVOR SA ANTUNOM PLIVELIĆEM, PRIVREDNIKOM:

RASELJENOST JE NAŠA PREDNOST U BIZNISU

Ljudi poljodjelci imaju realnu perspektivu, turizam je budućnost Hrvatske, a za to treba hrana. Srijemci nositelji preokreta u poljodjelstvu.

Razgovor sa Antunom Plivelićem, poduzetnikom i donatorom Zajednice prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, vodili smo na prvu obljetnicu njegovog poduzeća "Paf-citrus", odnosno "Paf-promet" u Zagrebu. Možda je dostatno kazati da je on među pet najvećih u hrvatskom poduzetništvu glede prometa voća i povrća. Negdašnji Hrtkovčanin, već dugogodišnji Zagrepčanin, govorio nam je o problematici privrednika ali i o politici i Srijemcima.

- ***Kako iz Vašeg kuta gledate na gospodarske teškoće?***

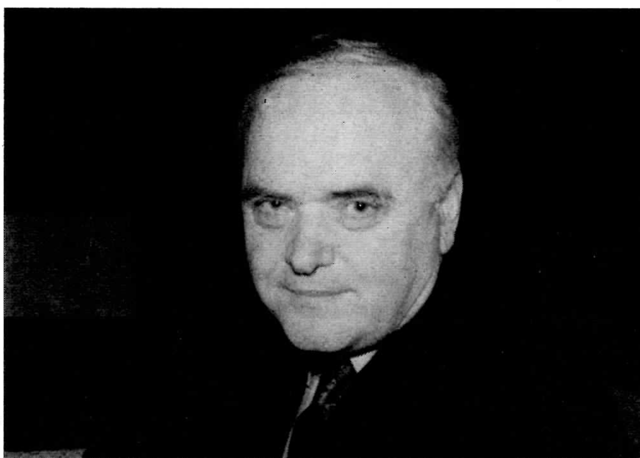
Gledam optimistički. Prije 18 godina došao sam iz Hrtkovaca u Zagreb, te bio zadivljen time da su naši Srijemci ovdje uspjeli, a bilo je oko 150 obitelji samo iz Hrtkovaca. Počeo sam raditi u slovenskom poduzeću iz Portoroža kao ekonomist, jer ja sam došao kao formiran komercijalist. Na mene je djelovalo oduzimanje zemlje mojoj obitelji, to je utemeljilo moj osjećaj za opstanak, te povlačim paralelu s današnjom sudbinom Srijemaca. Prije svega, to su radni ljudi, čiste savjesti, što je važan element koji se spaja s uspjehom u životu.

- ***Kako okupiti naše ljude raseljene po Hrvatskoj, te ih na gospodarskoj osnovi povezati, kako stvarati prihod?***

Ja našu raseljenost vidim kao prednost. Uz povezivanje ljudi i informiranje o biznisu, osim poznavanja, tu su i rodbinske veze. Recimo relacija Virovitica-Omiš. Treba hrabrije organizirati poljoprivrednu proizvodnju, jer ima onih koji će pomoći. Srijemci koji žive po gradovima, snašli su se ali žale za selom. Posebice ljudi na zemlji imaju realnu perspektivu, turizam je budućnost Hrvatske, a za to treba proizvodnja hrane. Pošto su Srijemci još ranije svoju robu plasirali u Hrvatsku, tom su tržištu bliži, jer u poljoprivredi su našli sebe. Oni su nositelji novog pokreta i preokreta u poljodjelstvu. Zemlja za nas nije samo sredstvo za život, već i ljubav.

- ***Ali od ljubavi se ne živi, kako će čovjek koji je ostao bez ičega, bez sredstava, nešto napraviti u poljoprivredi?***

Kreditima. Očekuju se novi zakoni o zadrugarstvu, po zapadnom uzoru. Organiziraniju proizvodnju i plasman će pratiti i banke, s kreditima za repromaterijal i strojeve. Recimo, Talijani imaju zajednički strojni park koji pojedincima iznajmljuju, te je spriječeno da na malo zemlje ima puno strojeva. Uz zajednička skladišta, komore i organiziranu prodaju, konkurentni su. Kod nas bi država trebala biti korektna spram poljodjelaca, u davanju zemljišta i kredita. Iako imamo potporu od vrha hrvatske vlasti, stvari se sporo odvijaju na terenu. Samo u slavonsko-požeškoj i bjelovarsko-bilogorskoj županiji imaju



razuman pristup ovome. Treba samo po županijama sprovoditi zakon. Tko ne može u poljodjelstvo, ima privrednu inicijativu, obrt. Po zadnjim podacima iz ZIPHV, imamo 150 pravnih subjekata, registriranih.

- ***Jedan ste od pobornika pokretanja glasila Zajednice, na koji način u vodstvu Zajednice planirate osigurati potrebna materijalna sredstva da bi glasilo moglo kontinuirani izlaziti?***

Da bi u ovoj važnoj zadaći uspjeli u ime Zajednice obraćam se svim poduzetnicima, imućnim zemljoradnicima, svim Srijemcima koji su raspršeni diljem svijeta i svima koji su u mogućnosti da svojom materijalnom potporom osiguraju uvjete da ovo glasilo može redovito izlaziti i da može doći u svaku obitelj koja je na bilo koji način povezana sa Srijemom.

B. Ćavar

DAROVI MUZEJU VUKOVARA

Gospodin Politeo uručio je u Gradskom poglavarstvu, 9. veljače, gospodinu Boži Biškupiću, zamjeniku gradonačelnika grada Zagreba i predsjedniku Odbora Muzeja Vukovara u prognanstvu šezdesetak grafičkih listova, dar Galerije Politeo Muzeju Vukovara. Poklonjene su mape HOMAGE A PARIS, rad više poznatih hrvatskih autora, mapa CATALEPTON, bakropis Zlatana Vrkljana i zbirka pjesama Alda Čavića i mapa MARE NOSTRUM Zlatka Price, te pjesme Marije Claire Banegart "Opera ograničenja". U donaciji su također mapa HVAR rad poznatih hrvatskih autora, te mapa grafika, rad Ivana Lackovića-Croate u povodu 900. obljetnice Zagrebačke biskupije i posjete Svetog Oca Ivana Pavla II. Zagrebu.

Zahvaljujući na svemu mr. Biskupić je istaknuo da je do sada Muzej Vukovara u progonstvu dobio oko 900 radova autora iz Hrvatske, Španjolske, Njemačke, Francuske i Italije, a gospođa Ruža Marić, voditeljica Muzeja, informirala je gospodina Politea o Vukovarskom Muzeju kakav je bio nekad i naporima koji se ulažu za prikupljanje novih radova za ovaj muzej.

Gospodin Politeo je obećao da njegova Galerija za Muzej Vukovara priprema nove grafičke mape.

K. B.

U ZAGREBU ODRŽANO VEČE POEZIJE SRIJEMACA

STIHOVI PRKOSNI SRIJEMU HRVATSKOM

Predstavljena poezija Marka Kljajića i Ljubice Kolarić-Dumić, uz nastup poznatih hrvatskih umjetnika i Srijemaca sa svih strana

U prostorijama "Tribine grada Zagreba" na zagrebačkom Kaptolu, 17. ožujka 1995. održano je prvo kulturno veče posvećeno Srijemu i Srijemcima. U organizaciji ZIPHV-a, svoje pjesme predstavili su: Ljubica Kolarić-Dumić, pjesnikinja iz Rijeke, podrijetlom iz Kukujevaca i prečasni gospodin Marko Kljajić, župnik iz Petrovaradina. Uz nazočnost i izvedbe umjetnika iz Rijeke i Zagreba, veče su uveličali i visoki gosti, te puna sala posjetitelja.



Pjesničko veče posvećena Srijemu. 17. ožujka 1995.

Poslije pozdrava voditelja, prof. Jurja Lončarevića, riječ je uzeo Franjo Orlović, pozdravljajući nazočne ispred ZIPHV-a. On je naglasio da Srijem ovo zaslužuje, jer Srijem nije samo zemljopisni pojam, već je on duhovno ozračje i kultura. Zato poslije knjige "Srijem krvavo krilo Hrvatske", dolazi knjiga "Antologija hrvatske riječi o Srijemu", pa knjiga "Hrvatska kalvarija Srijema", pjesnik Ivan Bonus sprema svoju knjigu, a sve u nastojanju da se o Srijemu piše i govori, jer ga ne možemo zaboraviti.

Prof. Juraj Lončarević je iznio povijesne čimbenike o istočnom Srijemu, kazavši da su Hrvati u Srijemu stoljećima ostavljali tragove postojanja, a da su od većinskog naroda postali manjina koja je doživjela kataklizmu. On je upitao



U prostorijama "Tribine grada Zagreba" 17. ožujka 1995.

gdje ima srpske narodne nošnje u Srijemu i Slavoniji, a svako hrvatsko selo ima svoju.

Naglašeno je, uz povjesne činitelje, da se o Srijemcima u Hrvatskoj treba skrbiti, ne samo materijalno, već i duhovno, kroz obrazovanje, kulturu, jezik, da naši ljudi istinski upoznaju svoje nacionalno biće i njegove korjene.

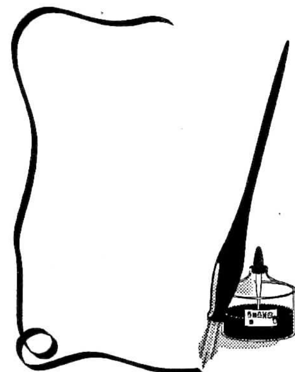
Salom su odzvanjali stihovi vlč. Marka Kljajića, iz usta Ede Peročevića, glumca HNK Zagreb, a o pjesniku je govorio i prof. Lončarević. No, najviše je od publike bio prihvaćen svojim nastupom prečasni Marko Kljajić, izborom iz svojih stihova, objavljenih u knjizi "U istini trećeg dana", te kasnije svojim putopisom iz okupirane Baranje, u kojima se kaže da je Baranja lijepa, ali je danas tužno u njoj.

O poeziji Ljubice Kolarić-Dumić, pjesnikinje koja živi u Rijeci, govorila je prof. Katica Čorkalo iz Vinkovaca, a svoje stihove "U pohode zavičaju", pjesnikinja je osobno govorila. Na kraju su Marko Kljajić i Ljubica Kolarić-Dumić dojmljivo govorili o svojoj poeziji i golgoti hrvatskog naroda u Srijemu.

Treba spomenuti i poznate umjetnike koji su svojim nastupom začinili umjetnički dojam večeri. Pavica Gvozdić, pijanistica iz Zagreba, Olga Šober, prvakinja opere HNK Ivana pl. Zajca, Rijeka, Bojan Šober, prvak opere iz Rijeke, Marijo Šimunović, gitarist iz Rijeke, kao i Edo Peročević, glumac HNK Zagreb.

Poslije kulturne večeri, društvo se okupilo u "Kaptolskoj kleti", sabirajući dojmove, vidjelo se tu i Srijemaca koji žive u Virovitici, Osijeku, Rijeci, mladih i starih, zadovoljnih.

Tekst i snimke:
Boris Ćavar



ONO ŠTO DRUGI PIŠU O NAŠIM KRAJEVIMA...

Donosimo napis iz "Hrvatske domovine", časopisa što izlazi na hrvatskom jeziku u Hamburgu (Br. 2, 1995). U ovom prilogu što ga priopćujemo našim čitateljima svatko može dovoljno razumjeti, da kada se radi o našem heroju, gradu Vukovaru, mnoge bi od "mjerodavnih" kod kuće i vani trebalo pozvati na odgovornost.

VUKOVAR UPOZORAVA

Pismo predsjedavajućem Vijeća sigurnosti UN

RECITE ŠTO STE VIDJELI U RAZORENOM GRADU

H. E. Madeleine Albright, predsjedavajuća Vijeća sigurnosti UN New York

Vaša Ekselencijo, pišem Vam u ime 40 tisuća vukovarskih prognanika. Vi ste bili u Vukovaru. U jutro na dan Vašeg posjeta sablasnom gradu sreli ste najtužnije od tih ljudi - majke koje su morale ostaviti svoju djecu u Vukovaru i od tada nemaju vijesti o njima. Ovim pismom želim Vas podsjetiti na obećanje koje ste im tada u Zagrebu dali.

Jedan je građanin Vukovara izjavio: "Dante je bio amater, pisao je o paklu, a nije vidio Vukovar". U tri mjeseca, dok je bespomoćni grad bio nemilosrdno razaran teškom artiljerijom, djeca koja su se rađala u podrumima umirala su u tami dok su starija djeca osijedila, ili su prestala govoriti, a mnogi boluju i danas od bolesti koje liječnici ni danas ne mogu objasniti i izliječiti. General Mladić obećao je Sarajevu istu sudbinu i to nije bila samo prazna prijetnja.

Kada je Vukovar pao, pobjednici su stupali noseći crnu zastavu s lubanjom i prekriženim kostima, pjevajući da će ubijati Hrvate kako bi zadovoljili svoje vođe. Kolona prognanih izlazila je tri dana iz grada. Ali nisu izašli svi. Nekoliko se tisuća od tih još i sada smatra nestalima, njihove su Vas majke molile za pomoć i tražile su pomoć od vlada i međunarodnih humanitarnih organizacija i pojedinaca, ali uzalud. One će noćas po 1095. put poći na spavanje sa zebnjom od novog dana, koji im može produžiti agoniju ili ubiti nadu viješću da im je dijete mrtvo, Ipak, nadu im bude neke vijesti da ima živih među nestalima, da rade kao roblje u srpskim radnim logorima, da su pokršteni, da su živi.

Jedina osoba koja može objasniti i reći istinu je Hitler naših dana, kako je predsjednik Clinton nazvao Miloševića. Istina se neće saznati bez snažnog pritiska na Miloševića. Mi računamo sa snagom Vašeg sadašnjeg položaja, s jasnoćom i autoritetom Vaših dosadašnjih nastupa, a najviše s Vašim sjećanjem na Vukovar koji ste posjetili s obećanjem koje ste majkama dali da ih nećete zaboraviti. Ekselencijo, kakav svijet gradimo, ako su ratni zločinci pretvoreni u pregovarače, ako je zemlja agresor nagrađena ublažavanjem sankcija i obećanjem da će zadržati osvojeno. Hoće se mir s agresorom, a nitko ne spominje žrtve i nestala.

Molimo Vas, pomognite da se otkrije istina, da se mrtve pokopa, a žive spasi. Majke Vukovara čekaju Vaš odgovor. One ne znaju ni jednu drugu bolju adresu od Vaše, na koju se mogu obratiti. U ovaj petak, 18. studenog, pred Tribinu: Svjedočanstva rata - Vukovar to su njegovi ljudi i spomen misu za Vukovar, u trećoj obljetnici njegova pada, okupit će se vukovarske majke i snimiti "Poruku za Madeleine Albright", koju ćemo Vam poslati putem veleposlanstva SAD u Zagrebu.

Molim Vas, recite 18. studenog svijetu što ste vidjeli u Vukovaru.

Primite izraze najdubljeg štovanja,

dr. Zvonimir Šeparović, predsjednik Hrvatskog žrtvoslovnog društva

SRIJEMSKI MASKEMBAL, A U ZAGREBU

Za sve katolike svijeta pa i za srijemske Hrvate "čistom srijedom" ili "pepelnicom" počinje korizma koja potječe od lat. riječi "kuadrages" što znači "četrdeseta", a označava četrdeset dana duhovne pripreme za Uskrs i sastoji se u postu, molitvi, pokori i uzdržavanju od svih oblika bučnog slavlja. U Srijemu bi u korizmeno vrijeme utihnule harmonike i tamburice, a djevojke i momci ne bi u kolu plesali, već bi igrali razne jednostavne igre bez glazbe kao "jedan od više" i sl. Ali dan uoči korizmenog posta bile su poklade, fašnik s maškarama, maskenbalom, karnevalom. Prema nekim povjesničarima riječ karneval potječe od lat. uzvika carno vale - meso zbogom pa je u skladu s njim i hrvatski naziv mesopus ili pak od lat. izraza carrus navalis što označava lađu na kolima koja su išla na čelu pokladne povorke.

Srijemskim ulicama su se na sam dan poklada kretale maškare u povorkama, grupicama i pojedinačno, veselile se, pjevale, svirale, podvriskivale, "napadale" prolaznike i ulazile u kuće na "krofne" i čašu dobrog vina za još bolje raspoloženje, da bi se bučno veselje nastavilo na maskenbalu. Tako su mladi iz Srijema koji sada žive i rade u Zagrebu, i ove godine 24. veljače priredili u restoranu "Globus" na Zagrebačkom Velesajmu veoma uspješni bal pod maskama. Brojne maškare i posjetitelji stopili su se u jedinstvenu veselu bučnu skupinu koja je pjevala, plesala i ludovala cijelu noć. Uz prigušena svjetla i glasnu glazbu, moglo se nešto pojesti i popiti, a bilo je i neizostavnih pokladnih krafni.

Za ugodne trenutke i dobro raspoloženje pobrinuli su se: domaćin voditelj Vicko, Gato negro, Paganini band, tamburaši iz Bjelovara, podrijetlom iz Srijema, Graničari stari i popularni pučki pjesnik Slankamenac Ivan Bonus. U bogatom programu može se istaknuti ples s narančama, tombola i najatraktivniji dio večeri, koji je privukao pozornost svih prisutnih izbor najboljih maski. Organizatori su pripremili mnoga ugodna iznenađenja i brojne vrijedne nagrade kao putovanje u Veneciju na najpoznatiji europski karneval, sedmodnevni boravak u Costa Bravi za dvije osobe i dr. Prva nagrada dodijeljena je "Vikinzima", a za najbolju dječju masku proglašena je "torta". Veoma maštovite maske bili su: "anđeli i vrag", "princeze", "klauni", "srce", "sat", "buba mara", "rimljanin", žene odjevene u muškarce, a muškarci u žensku odjeću, "trudnice", maske nagaravljenih i efektno našminkanih lica. Svaki posjetitelj je dopustio da mu mladi iz Srijema na ulazu u dvoranu nacrtaju mali crtež na lice kako bi mogao sudjelovati u balu pod maskama.

Na maskenbal su došli i ugledni gosti iz Subotice, predsjednik DSHV-a mr. Bela Tonković sa suprugom, zatim predstavnik bokeljskih Hrvata, Josip Pečarić sa suprugom, predsjednik Podunavskih Hrvata g. Zvonko Cvijin, predsjednik Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata g. Franjo Orlović i brojne Hrvatice i Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata doseljeni u Zagreb, Viroviticu i druga mjesta diljem Hrvatske.

Bila je to divna prilika za ponovni susret dragih ljudi, snažan stisak ruke, čvrst zagrljaj, poljubac i poneku suzu...

Valerija Marija Rendulić

Vratit ću se, zemljo

A kada se vratim... Slavit ćemo, Zemljo. Zimu ću odabrati za povratak
Otopit ću snijeg suzama, a ispod snijega bit ćeš samo Ti...
Ni jedna travka. Ničija stopa. Ništa između nas. Samo Ti i ja, Zemljo.
I kad Te ugledam pred sobom onakvu... Zagrlit ću Te... I više neću otići.

Ljubica Kolarić-Dumić



ADRESA: 41000 Zagreb, Dubrava 49 • TEL/FAX +385 1/ 259-625 • CIJENA POJEDINOG PRIMJERKA: 9 KN/ 4 USD/ 5DEM/ 5CAD • **GODIŠNJA PRETPLATA ZA TUZEMSTVO**: 70 Kn • **GODIŠNJA PRETPLATA ZA INOZEMSTVO**: SAD-40 USD • KANADA-50 CAD • AUSTRALIJA-50 AUD • JUŽNA AMERIKA-40 USD • AUSTRIJA-350 ATS • FRANCUSKA-160 FRF • NJEMAČKA-50 DEM • ŠVEDSKA-170 SEK • ŠVICARSKA-45 CHF • NIZOZEMSKA-58 NLG • BELGIJA-900 BEF • **DEVIZNI RAČUN BROJ**: 700100-280-3798887, Agro-Obrtnička banka, Zagreb, za ZIPHV • **ŽIRO RAČUN ZA PLAĆANJE U KUNAMA**: 30101-678-81984, ZAP Zagreb •

• CIJENA OGLASA •

Jedna riječ - 2 Kn / za inozemstvo 5 Kn • CIJENA REKLAME U BOJI: cijela stranica - 500 DEM; 1/2 stranice - 250 DEM; 1/4 stranice - 150 DEM; 1/8 stranice - 80 DEM • CIJENA REKLAME U CRNO BIJELOJ TEHNICI: cijela stranica - 200 DEM; 1/2 stranice - 100 DEM; 1/4 stranice - 50 DEM; 1/8 stranice - 25 DEM